

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Asistent pedagoga na hodinách zdravotní tělesné výchovy

v Jedličkově ústavu a školách

Diplomová práce

(magisterská)

Autor: Lukáš Kropík, aplikované pohybové aktivity

Vedoucí práce: doc. Mgr. Martin Kudláček, Ph.D.

Olomouc 2014

Jméno a příjmení autora: Lukáš Kropík

Název diplomové práce: Asistent pedagoga na hodinách zdravotní tělesné výchovy
v Jedličkově ústavu a školách

Pracoviště: Fakulta tělesné kultury

Vedoucí diplomové práce: doc. Mgr. Martin Kudláček, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2014

Abstrakt:

Asistent pedagoga je další pedagogický pracovník, který napomáhá začlenění žáka se specifickými vzdělávacími potřebami do vzdělávacího systému. Může pracovat jak na běžných školách, tak na školách speciálních. Cílem výzkumu je zjistit jak asistenti pedagoga pracující v Jedličkově ústavu a školách subjektivně vnímají svojí profesi ve vztahu ke zdravotní tělesné výchově, kde některé hodiny týdně asistují. Výzkumu se zúčastnilo 19 asistentů pedagoga z celkových 19 asistentů pedagoga. U 19 asistentů pedagoga byl použitý semistrukturovaný rozhovor. Z výzkumu vyplynula určitá doporučení pro zlepšení podmínek pro asistenty pedagoga obecně a pak pro zdravotní tělesnou výchovu.

Klíčová slova:

Asistent pedagoga, zdravotní tělesná výchova, Jedličkův ústav a školy, tělesné postižení.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author' s first name and surname: Lukáš Kropík

Title of master thesis: A Teacher Assistant in the Health Physical Education Lessons
in Jedlička Institute and Schools

Department: Faculty of Physical Culture

Dissertation supervisor: doc. Mgr. Martin Kudláček, Ph.D.

Year of dissertation defence: 2014

Abstract:

A teacher assistant is paraeducator who helps to integrate pupils with special education needs into general educational systém. He or she can work in regular schools and special school, too. The goal of the research in this dissertation is to find out how teacher assistants working in in Jedlička Institute and Schools perceive their professions in relation to the health physical education classes where they provide support every week. All 19 teacher assistants working in in Jedlička Institute and Schools participated in the research and there was used semistructured interview method. The research threw up some particular recommendations for improvement of teacher assistants' conditions generally and health physical education.

Key words:

Teacher assistant, health physical education, Jedlička Institute and Schools, physical disability.

I agree the thesis paper to be let within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením

doc. Mgr. Martina Kudláčka, Ph.D., uvedl všechny použité literární a odborné zdroje
a dodržoval zásady vědecké etiky.

V Praze dne 27. 5. 2014

A handwritten signature in blue ink, reading "Lukáš Kropáč". The signature is written in a cursive style with a small flourish above the 'á'.

Děkuji doc. Mgr. Martinu Kudláčkovi, Ph.D. za pomoc a cenné rady, které mi poskytli při zpracování diplomové práce. Dále děkuji Marii Bendové za pomoc s jazykovou a obsahovou úpravou.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Syntéza poznatků	9
2.1	Základní dělení tělesných postižení	9
2.2	Rozštěp páteře	10
2.3	Dětská mozková obrna (DMO).....	11
2.4	Myopatie (progresivní svalová dystrofie)	11
3	Výchova a vzdělávání žáků s tělesným postižením z pohledu historie.....	13
3.1	Rakousko-Uhersko.....	13
3.2	Vznik Československa	13
3.3	Tělesná výchova pro tělesně postižené	15
4	Podmínky tělesné výchovy žáků s TP.....	17
4.1	SVP v kontextu tělesné výchovy.....	17
4.2	Legislativa upravující tělovýchovné podmínky pro osoby s tělesným postižením.....	18
4.2.1	Učitel zdravotní tělesné výchovy	18
4.2.2	Asistent pedagoga	19
4.3	Jedličkův ústav a školy.....	26
4.3.1	Nejčastější diagnosy v Jedličkově ústavu a školách.....	27
4.3.2	Personální podmínky	28
4.3.3	Prostorové podmínky pro zdravotní tělesnou výchovu	29
4.4	Slaňování.....	31
4.5	Plavání.....	38
5	Cíle práce a výzkumné otázky	47
6	Metodika	48
6.1	Charakteristika výzkumného souboru.....	48
6.2	Charakteristika užitých metod.....	48
7	Výsledky	49

7.1	Způsob získání informace o volném pracovním místě asistenta pedagoga v Jedličkově ústavu a školách	49
7.2	Věkové složení asistentů pedagoga.....	50
7.3	Délka praxe v Jedličkově ústavu a školách.....	51
7.4	Nejvyšší dosažené vzdělání asistentů pedagoga	51
7.5	Další studium asistentů pedagoga	52
7.6	Vnímaná pozitiva a negativa na začátku pracovní kariéry asistenta pedagoga.....	53
7.7	Asistence asistentů pedagoga na hodinách ZTV nebo PHČ	55
7.8	Informace od učitelů ZTV a PHČ pro asistenty pedagoga.....	55
7.9	Preference sportoviště	56
7.10	Charakter práce asistenta pedagoga na hodinách ZTV nebo PHČ.....	56
7.11	Dobrovolnictví ve volném čase asistentů pedagoga.....	58
7.12	Sportovní činnost asistentů pedagoga v jejich volném čase.....	58
7.13	Zájem o kurz pro zlepšení podmínek na hodinách ZTV a PHČ	58
7.14	Asistent i učitel.....	59
7.15	Další zaměstnání asistentů pedagoga	59
7.16	Pozitiva práce asistenta pedagoga	59
7.17	Negativa práce asistenta pedagoga.....	61
7.18	Návrhy na změny pro asistenty pedagoga.....	63
7.19	Návrhy na změny pro ZTV a PHČ.....	64
8	Diskuze.....	66
9	Závěr	70
10	Souhrn	71
11	Summary	72
12	Použitá literatura	73

1 Úvod

Podle údajů Českého statistického úřadu z roku 2007 žije v České republice asi 10% osob se zdravotním postižením (Novosad, 2009). Jedna z možností podpory těchto osob ve vzdělávacím systému je asistent pedagoga. Asistent pedagoga je další pedagogický pracovník, který působí ve třídě, kde je žák, tedy student se speciálními vzdělávacími potřebami. Asistent získává potřebné vzdělání zákonem stanoveným studiem, které mu poskytne potřebné znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd. Na základě získaných znalostí by měl být asistent pedagoga schopen pomáhat učitelům i na hodinách tělesné výchovy. Ve většině studijních programů pro přípravu asistentů pedagoga ale není prostor pro vzdělání odpovídající potřebám tělesné výchovy. Na tuto skutečnost ale není brán zřetel a míra zapojení asistenta pedagoga do tělesné výchovy vychází ze znalostí a dovedností, které získal jinou cestou. Tato diplomová práce si klade za cíl objasnit problematiku tělesné výchovy z pohledu asistenta pedagoga a tak podpořit integraci osob s postižením při tělesné výchově. Sportovní aktivity mají v životě lidí s tělesným postižením své nezastupitelné místo. Sport pro ně není jen součástí životního stylu, ale je především cestou rozvíjející jejich tělesnou i psychickou zdatnost a tak napomáhá snadnějšímu zvládnutí každodenních povinností. Teoretická část se zabývá základním dělením tělesných postižení, historií vzdělávání žáků s tělesným postižením, podmínkami tělesné výchovy žáků s tělesným postižením a představí Jedličkův ústav a školy. Praktická část se zabývá analýzou rozhovorů s jednotlivými asistenty pedagoga na Jedličkově ústavu a školách.

2 Syntéza poznatků

2.1 Základní dělení tělesných postižení

Cílem této kapitoly je vymezit tělesné postižení, dále upřesnit co označuje pojem „handicap“ a představit základní dělení tělesných postižení. Dělení jednotlivých postižení vychází z Vítkové (Vítková in Pipeková, 2006) a je doplněno o vysvětlení, či příklady z „Praktického slovníku medicíny“. Některá postižení jsou popsána podrobněji, aby usnadnili pochopení dalšího textu.

Tělesné postižení a handicap

„Tělesným (somatickým) postižením rozumíme v obecné rovině takové postižení, které se projevuje buďto dočasnými anebo trvalými problémy v motorických dispozicích člověka“ (Jankovský, 2001, s. 31). „Handicap představuje znevýhodnění dané nejen určitým omezením nebo postižením, ale i mírou jeho subjektivního zvládnutí a sociální pozicí jedince. Handicap je psychosociální kategorií, která označuje míru zatížení daného nejen biologicky“ (Vágnerová, 2008, s. 161).

Vítková dělí pohybová postižení podle doby vzniku na vrozená, dědičná a získaná. Vrozená a dědičná jsou způsobena vlivem chorob aj. vnitřních příčin, vlivem léků záření aj. vnějších příčin. Příkladem vrozeného pohybového postižení je například dětská mozková obrna. Získaná jsou způsobena úrazem, chorobou například roztroušená skleróza, muskulární dystrofie, lymfská borelióza.

Podle místa postižení je dělíme na obrny, amputace, deformace, malformace.

Obrny jsou charakteristické částečnou neschopností aktivního volního pohybu. Amputace jsou charakteristické odstraněním části těla například končetiny.

Deformace je charakteristická změnou tvaru například kloubů, lebky, páteře, rozštěpy.

Malformace je charakteristická jako vrozená vývojová odchylka tvaru.

Dělení obrn

Obrny dělíme podle doby vzniku na vrozené, dědičné a získané. Podle stupně závažnosti je pak dělíme na parézy a plegie. Při parézách dochází k částečnému ochrnutí a při plegiích k úplnému ochrnutí. Podle místa vzniku dělíme obrny na periferní a centrální. Při periferní obrně je zasažen mozek a mícha. Při centrální obrně je postižena mícha – 2 nebo 4 končetiny, úbytek svalů, hadrovité končetiny ; nebo mozek – obvykle zasažena polovina těla, tuhost staženost. Centrální obrny se dále dělí dle druhů mozkových postižení.

Mozková pohybová postižení dělíme podle tonu a podle místa.

Podle tonu je dělíme na hypertonie, hypotonie a střídavý svalový tonus.

Hypertonie je zvýšení svalového napětí a dělíme ji na spasticitu a rigiditu. Spasticita je zvýšení svalového napětí ve vnitřních orgánech a zejména u svalů kosterních. Rigidita je svalová ztuhlost. Hypotonie je snížený svalový tonusu a dělíme ji na Ataxii a čistou mozkovou hypotonii. Ataxie je porucha hybnosti způsobená onemocněním nervového systému. Čistá mozková hypotonie se projevuje snížením svalového napětí a jeho ochablostí. Střídavý svalový tonus je zastoupený Atetózou nervovou poruchou hybnosti, která vede k neschopnosti udržet svaly v jedné pozici.

Podle místa dělíme pohybová postižení na monoparézy, paraparézy, diurézy, triparézy, kvadruparézy a hemiplegie. Monoparéza/plegie je částečné/úplné ochrnutí jedné končetiny. Paraparéza/plegie je částečné/úplné ochrnutí obou dolních končetin. Diparéza/plegie je částečné/úplné ochrnutí dvou končetin. Triparéza/plegie je částečné/úplné ochrnutí tří končetin. Kvadruparéza/plegie je částečné/úplné ochrnutí čtyř končetin. Hemiparéza/plegie je ochrnutí pravé nebo levé poloviny těla.

(Pipeková, 2006).

2.2 Rozštěp páteře

Toto postižení vzniká nedokonalým uzavřením medulární trubice (neuzavření oblouku obratle). Projevuje se výhřezem míchy nejčastěji v bederní oblasti, kde se utvoří nádorovitý útvar. Tento útvar se musí do 24 hodin od narození dítěte chirurgicky odstranit, jinak by ohrožoval život dítěte (Kudláček, 2007).

V souvislosti s rozsahem rozštěpu může být funkce dolních končetin téměř normální, nebo může rozštěp vést až k úplnému ochrnutí dolních končetin. Funkce horních končetin je zpravidla normální, proto se v rámci rehabilitace klade důraz na jejich posilování. Zejména v případě, kdy postižená osoba používá pro svůj pohyb berle (Renotírová, 2003).

2.3 Dětská mozková obrna (DMO)

Toto postižení vzniká nejčastěji v době před porodem (například infekční nemocí v těle matky), během porodu (například u dlouhotrvajícího porodu) a v době po porodu (například úraz hlavy). Rozeznáváme dvě základní formy spastickou a nespastickou.

Spastická forma se projevuje zvýšeným napětím ve většině svalových skupin. Následkem toho dochází například k vadnému držení těla. Výrazným projevem u spastické DMO je chůze po špičkách, která nezaručuje dobrou stabilitu. Je proto vhodná dopomoc druhé osoby nebo používání berlí. U nejzávažnějších druhů této formy není chůze možná, když chce být osoba s postižením samostatná, musí používat elektrický vozík, jinak mechanický. Nespastická forma se může projevovat mimovolnými pohyby a často znesnadňuje řeč. Některé druhy této formy se projevují snížením svalového tonu (Renotírová, 2003).

2.4 Myopatie (progressivní svalová dystrofie)

Toto postižení se projevuje postupným rozpadem svalových vláken. Rozeznáváme dva základní typy vzestupný a sestupný.

Vzestupný typ se na svém počátku projevuje zhoršenou chůzí a sníženou silou svalů. Začíná na svalech dolních končetin a postupuje směrem k horním končetinám. Rozpad svalových vláken mívá různý rozsah. Při nejtěžší variantě zasáhne celé tělo a zastaví se až u krku. Tento typ má zpravidla progresivní průběh a často končí smrtí. V některých případech se může průběh této nemoci na konci puberty úplně zastavit a dál nepokračovat. U sestupného typu začíná rozpad svalových vláken u ramen

a postupuje směrem k dolním končetinám. Po období puberty se stav zpravidla už nehorší (Kudláček, 2007).

3 Výchova a vzdělávání žáků s tělesným postižením z pohledu historie

Cílem kapitoly je stručně popsat historii péče o tělesně postižené od roku 1913 až do roku 1990 a navázat představením existujících pramenů zaznamenávajících tělovýchovu pro osoby s tělesným postižením ve světě a v českých zemích mezi lety 1913 až 1990.

3.1 Rakousko-Uhersko

Před první světovou válkou v roce 1913 byl profesorem MUDr. Jedličkou založen první český ústav pro tělesně postižené děti. Tento ústav si dal jako jeden z cílů svojí činnosti přesvědčit společnost o výhodách integrace postižených lidí do většinové společnosti. To se do určité míry podařilo díky vynikajícím výsledkům řemeslných dílen ústavu. Jednalo se o dílny strojního truhlářství, krejčovství, zahradnictví, výroby ručně vázaných kobereců, vyšívání praporů a stuh, šití prádla a ortopedickou dílnu. V počátečních letech pomáhal Jedličkovi s prací pedagog František Bakule. Po Jedličkově smrti v roce 1926 se řízení ústavu ujal Augustin Bartoš. Všechny tyto tři osobnosti se snažily propojit odbornou léčbu s výchovou a vedení lidí s postižením k maximální samostatnosti. Během druhé světové války byl Jedličkův ústav vystěhován ze svých budov do zámečku v Lochovicích. Budovy pak sloužily potřebám německé SS nemocnice. Po druhé světové válce se sem ústav opět vrátil. Bylo však nutné ústav opravit a zrekonstruovat. V roce 1945 se začalo s budováním obdobného zařízení v Liberci. Část zaměstnanců Jedličkova ústavu se na jeho budování podílelo a část z nich tam také zůstala pracovat i nadále. Po roce 1948 dochází k zestátnění, škola je rozdělena na několik částí. Jednotlivé části pak zpravují různé resorty (Jedličkův ústav a školy, 2010).

3.2 Vznik Československa

Po vzniku Československa bylo v důsledku poválečné krize několik skupin obyvatelstva ohroženo. Mezi ohrožené skupiny patřili například dělníci a nezaměstnaní. Jednu z mnoha ohrožených skupin tvořili také váleční veteráni a invalidé. Z tohoto důvodu byly zakládány organizace se sociálním zaměřením, aby mohli těmto ohroženým skupinám pomoci. Jako příklad můžeme uvést Československý červený kříž, který vznikl v roce 1919, a jeho první předsedkyní se stala Alice Masaryková. Vzniklo dále ministerstvo sociální péče, zajišťující

podporu pro případ nemoci a invalidity. Toto ministerstvo působilo také v oblasti péče o válečně poškozené. Dále pak působil v této oblasti Úřad pro péči o válečné poškozence. Stát v této době garantuje péči o válečné poškozence zahrnující: peněžité důchody pro postižené, placenou léčbu, přeučování na zdravotně dostupnou výdělečnou činnost, zřizování výdělečných družstev invalidů, umisťování těžce postižených lidí v útulcích, opatrování domovin a živností, přidělování trafik a biografů (Matoušek, 2007).

V období nástupu Komunistické strany je člověk s postižením posuzovaný jako osoba s defektem. Tento defekt ho již předurčuje k pasivní roli v péči o něj. Stupeň defektivy (postižení) určoval, do jaké míry se bude moci člověk s postižením zapojovat do veřejného života. Nebyl brán zřetel na jeho individuální možnosti a schopnosti. Osobám s tělesným postižením byl často raději přiznán plný invalidní důchod namísto toho, aby se s ním individuálně pracovalo a rozvíjely se jeho schopnosti. Tím byla tělesně postiženým osobám odejmuta možnost pracovního uplatnění. Po roce 1948 byla menší zařízení, která zajišťovala péči o tělesně postižené osoby, rušena a místo nich vznikla velká ústavní zařízení, postavená mimo velká města. Bylo propagováno, že ústavní péče je pro postižené lidi ta nejlepší. Docházelo také k výstavbě škol pro mládež, která vyžaduje zvláštní péči. Děti s tělesným postižením byly často začleněny do skupin nevzdělatelných dětí. Nejedná se ale o zařazení z důvodu jejich rozumových schopností, ale z důvodu toho, že jim postižení znesnadňuje učení. V ústavní péči děti strádaly odloučením od rodiny i od většinové společnosti. Většina dětí ale naštěstí žila i s postižením ve svých rodinách. Stále však převládal názor veřejnosti, že by těmto dětem bylo lépe v ústavní péči. Také se předpokládalo se, že se zvyšující se kvalitou socialistické společnosti bude postižených lidí méně a méně. V roce 1962 se vláda snažila o rozšíření pracovní rehabilitace, měl se tím snížit počet nepracujících tělesně postižených. To se ale v praxi nepodařilo. Až v roce 1977 byly vládou schváleny dokumenty, které měly zajistit koncepční změnu pro tělesně postižené. Tyto vládní dokumenty obsahovaly změny pro oblast architektury ve městech a školách a dále pak pro oblast zaměstnanosti a to vytvářením nových pracovních míst pro tělesně postižené občany. Bohužel ani jednu oblast se nepodařilo v praxi plně zajistit. Totalitní režim tím tak nedokázal snížit negativní důsledky tělesného postižení pro své občany (Titzl, 2001).

Bylo několik organizací, které v období vlády komunistické strany pracovaly na zlepšení podmínek pro tělesně postižené. Mezi tyto organizace patřila Družina československých válečných poškozenců, Ústřední jednota invalidů, Svaz československých invalidů, Federace československých invalidů a Svaz invalidů. Nevýznamnějších úspěchů dosáhl Svaz invalidů. Jeho hlavní činností bylo zajišťování kompenzačních pomůcek, zajišťování volnočasových aktivit, právní poradenství, přidělování aut a bytů a zaměstnávání pro zdravotně postižené. Svaz invalidů spolupracoval s několika podniky, u kterých sháněl práci

pro své členy. Mezi tyto podniky patřily například Dipra, Obzor, Meta a Drutěva. Práce pro podnik Dipra byla většinou kompletace elektrosoučástek. Obzor zajišťoval hlavně administrativní činnost. Meta zajišťovala programování výpočetní techniky, pořizování a zpracování dat. Drutěva zajišťovala práci s textilem. Všechny tyto práce se většinou zpracovávaly formou domácích prací. Tedy podnik přivezl věci do bytu zaměstnance a zpracované si je pak zase odvezl (Titzl, 2001).

3.3 Tělesná výchova pro tělesně postižené

Počátky moderní tělovýchovy pro tělesně postižené jsou zpravidla spojeny s prací rehabilitačních ústavů, nemocnic a sanatorií. Jedna z nejstarších zmínek nás zavádí až do doby krátce před první světovou válkou. V Německu založil v roce 1913 doktor Mallwitz přírodní tělocvičnu, která slouží hlavně atletům, ale také se zde zotavují lidé po amputacích končetin. Učila se zde například chůze, plavání, šerm, lukostřelba. Mallwitz také natočil film, ve kterém představil sporty pro tělesně postižené (Srdečný, 1982).

Po druhé světové válce došlo v Sovětském svazu k rozvoji léčebné tělesné výchovy. Ta se provádí v nemocnicích, sanatoriích a léčebných ústavech. Léčba byla nejčastěji poskytována zraněným vojákům. Nejméně 80 % takto léčených se vrátilo zpět na frontu nebo do práce (Srdečný, 1982).

Počátky her pro tělesně postižené osoby sahají do Anglie první poloviny dvacátého století. Hlavní osobností byl neurochirurg Sir Ludwig Guttmann. V rehabilitačním ústavu Stoke Mandeville se věnuje léčbě paraplegiků. Součástí jeho rehabilitačních metod je i sport. Zpočátku získala na oblibě pouze terapie a tak se roku 1948 konají Stoke Mandevillské hry, které jsou předchůdci paralympiády. Účastníky těchto her jsou převážně váleční veteráni po úrazu páteře (Tejkalová, 2007).

Od roku 1960 se konají paralympijské hry každé čtyři roky. Tyto hry byly zpočátku určeny jen sportovcům s paraplegií, ale časem k nim přibyly i další skupiny sportovců s dětskou mozkovou obrnou, amputacemi, Les Autres (jedná se například o liliputánství či vrozené deformace) a s mentálním postižením. V historii her se zde představilo mnoho sportovních disciplín například lukostřelba, plavání, šerm, lehká atletika (mj. hod oštěpem, hod diskem), vzpírání, sprinty, tenis, stolní tenis a mnoho dalších (Kudláček, 2007).

Počátky sportovních činností na našem území sahají až do roku 1913, kdy byl (jak již zmiňuji výše) v Praze na Vyšehradě otevřen Jedličkův ústav. Tento ústav byl zřízen Spolkem pro léčbu a výchovu rachitiků a mrzáků v Praze. Jeden ze základních cílů tohoto ústavu bylo vychovat osoby, které nebudou muset být závislé na pomoci druhých. Prvním předsedou se stal prof. MUDr. Rudolf Jedlička. Prvními klienty byli zmrzačené děti, invalidní občané a vojáci. Ústav měl vlastní školu, dílny, tělocvičny a internáty (Jedličkův ústav a školy, 2010).

„Spolupráce lékařů a pedagogů přinesla tělesné výchově výborné výsledky.

Pro děti se cvičení stalo zábavným, a tak se postupně zavedly herní aktivity jako např. koloběžky pro jednoohé, lyžování beznohých, kuželky pro děti s ochrnutými pažemi, punching-ball k otužování pahýlů rukou (míč upevněný shora i zdola na gumových lanech byl tloučen dvěma hráči stojícími proti sobě)“ (Titzl, 1985 s. 149).

Dalším místem, kde se můžeme setkat se sporty i tělovýchovou pro tělesně postižené je rehabilitační ústav v Chuchelné a Kladrubech. V roce 1948 se zde koná první ročník Kladrubských her. Pacienti ústavů trénují na výkonnostní úrovni a vyjíždějí také na závody do zahraničí.

V roce 1979 byl zorganizován první ročník Ratibořického pojezdu. Zde se začaly poprvé používat vozíky Jawa, měnící dosavadní možnosti vozičkářů. Konstruktorem těchto vozíků je Saša Pokorný, který se spolu s Pavlem Bahylem věnuje popularizaci basketbalu pro vozičkáře. Jejich tréninky probíhají dvakrát týdně v Hrabini a výsledkem je zlepšení fyzických i psychických schopností sportovců.

Od roku 1990 se představují nové sporty pro vozičkáře jako je například tenis, cyklistika, monoski nebo kanoistika. Na Univerzitě Karlově v Praze a Univerzitě Palackého v Olomouci se zakládají nové studijní obory, zabývající se tělesnou výchovou pro osoby s tělesným postižením. Absolventi těchto univerzit pak svou prací přinášejí svěží vítr do rehabilitačních ústavů, škol a sportovních oddílů pro osoby s tělesným postižením (Potměšilová, 2009).

4 Podmínky tělesné výchovy žáků s TP

Cílem kapitoly je charakterizovat žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, vyjmenovat legislativu upravující tělovýchovné podmínky pro osoby s tělesným postižením

4.1 SVP v kontextu tělesné výchovy

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) je dle školského zákona osobou se zdravotním postižením nebo se zdravotním či sociálním znevýhodněním. Takovýto žák může být vzděláván formou individuální integrace na běžné škole, formou skupinové integrace, formou vzdělání na speciální škole či kombinací uvedených forem. Speciální školství nabízí žákovi se speciálními potřebami řadu výhod a nevýhod. Mezi výhody patří například přítomnost odborného personálu, propojení lékařské péče rehabilitační péče a výchovné péče, přístup ke speciálním pomůckám či možnost setkávat se s ostatními žáky. Nevýhody jsou například trávení většího času mezi osobami s tělesným postižením, kdy nedochází k interakci tělesně postižených s osobami bez postižení. Na běžných školách je potřeba vytvořit takové prostředí, které změní jak architektonické tak postojové bariéry vůči osobám se zdravotním znevýhodněním. Dále je nutné podpořit práci asistentů pedagoga a nákup vhodných pomůcek pro výuku. V neposlední řadě je zapotřebí mít na běžných školách učitele tělesné výchovy, kteří mají profesní znalosti na to, aby mohli vyučovat i žáka či studenta se speciálními vzdělávacími potřebami. V současné době je řada žáků i studentů na běžných školách osvobožována z tělesné výchovy. Tento postoj pak přináší negativní důsledky pro obě strany. Jak pro stranu, kterou zastupuje žák či student se speciálními vzdělávacími potřebami tak pro stranu, kterou zastupují žáci či studenti bez postižení (Ješina & Kudláček, 2011).

4.2 Legislativa upravující tělovýchovné podmínky pro osoby s tělesným postižením

Legislativa má své nezastupitelné místo při vytváření tělovýchovných podmínek pro osoby s tělesným postižením. V evropském měřítku je jejím cílem přimět státy, aby poskytovaly možnost sportovního vyžití všem občanům bez rozdílů. Dále upravují, za jakých podmínek lze tělovýchovu realizovat.

Mezi hlavní legislativní dokumenty patří:

Evropská charta sportu pro všechny; zdravotně postižené osoby 1987 – tento dokument si klade za cíl, aby byly reflektovány potřeby osob s postižením pro oblast sportu a pohybové rekreace.

Evropská charta sportu 2001 – je dokument, který doporučuje přijetí opatření poskytujících všem občanům možnost sportovat.

Doporučení Rady ministrů členských zemí EU 2003 – tento dokument si kladl za cíl zjistit způsoby, kterými lze zlepšit tělesnou výchovu pro děti a mládež, včetně osob se zdravotním postižením.

Zákon 561/2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon).

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

4.2.1 Učitel zdravotní tělesné výchovy

„Kvalifikace učitele pro žáky se SVP dle zákona č. 563/2004 Sb.

Pokud učitel provádí pedagogickou činnost na škole či ve třídě zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, je nutné, aby získal odbornou kvalifikaci:

První stupeň základních škol – vysokoškolským vzděláním studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální

pedagogiku pro učitele nebo vzděláním stanoveným pro učitele prvního stupně základní školy a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku, případně v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.

Druhý stupeň základních škol – vysokoškolským vzděláním získaným studiem v magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku pro učitele nebo vzděláním stanoveným pro učitele druhého stupně a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku, popřípadě v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.

Střední školy – vzděláním stanoveným pro učitele střední školy a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku nebo v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku“

(Ješina & Kudláček, 2011, s. 39-40).

„Pokud učitel provádí pedagogickou činnost se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami na běžné škole, musí splnit příslušné požadavky:

Vystudoval obor učitelství TV v magisterské studijní etapě.

Vystudoval dvouoborovou kombinaci učitelství TV a speciální pedagogiku v magisterské studijní etapě.

Vystudoval obor ATV v magisterské studijní etapě“ (Ješina & Kudláček, 2011, s. 41).

4.2.2 Asistent pedagoga

„Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Pozici asistenta pedagoga upravují právní předpisy Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále MŠMT). O zřízení pozice asistenta pedagoga žádá ředitel dané školy krajský úřad na základě § 16, odst. 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání

(školský zákon) na základě doporučení, které většinou vydává speciálně pedagogické centrum (SPC) či pedagogicko-psychologická poradna v rámci zpracování individuálního vzdělávacího plánu (IVP) žáka. O finanční dotace pro pozici asistenta pedagoga žádá ředitel školy kraj a finanční prostředky jsou poskytovány v rámci republikových normativů stanovených MŠMT a jsou krajem přidělovány na kalendářní rok“ (Vítečková, 2009, s. 11).

Asistent pedagoga je pedagogický pracovník, který působí ve třídě, v níž je začleněn žák nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Je dalším pedagogickým pracovníkem vedle učitele, zajišťuje plynulý chod výuky, spolupracuje s učitelem a pracuje dle jeho pokynů. Jeho úkolem není věnovat se pouze žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami, ale pracovat s celou třídou. Tato pracovní pozice je v katalogu prací zařazena od roku 2004.

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů stanovuje požadavky na odbornou kvalifikaci asistentů pedagoga. Podle zákona 20 tohoto získává asistent pedagoga odbornou kvalifikací:

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,

b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. absolvováním vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „studium pro asistenty pedagoga“),

c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. studiem pro asistenty pedagoga,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene e) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. studiem pro asistenty pedagoga.

(2) Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost spočívající v pomocných výchovných pracích ve škole, ve školském zařízení pro zájmové vzdělávání, ve školském výchovném a ubytovacím zařízení, ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci

a) vzděláním podle odstavce 1,

b) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky,

c) středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu asistentů pedagoga,

d) středním vzděláním získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a

1. studiem pedagogiky, nebo

2. studiem pro asistenty pedagoga, nebo

e) základním vzděláním a studiem pro asistenty pedagoga.

Možnosti dalšího vzdělávání asistentů pedagoga

Podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, § 24 mají pedagogičtí pracovníci po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků se uskutečňuje:

- a) na vysokých školách, v zařízeních pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a v jiných zařízeních.
- b) samostudiem,
- c) dalším vzděláváním zdravotnických pracovníků podle zvláštního právního předpisu v případě učitelů zdravotnických studijních oborů.

4.2.2.1 Jaký by měl asistent pedagoga být

Podle Drotárové by měl mít asistent pedagoga kladný vztah k dětem a lidem, být ochotný komunikovat a naslouchat dětem a lidem. Asistent pedagoga by měl být komunikativní, měl by umět zahájit komunikaci při práci také být trpělivý, měl by zvládat i náročné úkoly, zvládat opakování činností a zadání. Asistent pedagoga by měl dále být pracovitý, měl by si umět poradit při nesnázích s výukou, být ochoten se dále vzdělávat a umět sám na sobě dál pracovat. Asistent pedagoga by měl být ochoten spolupracovat a pomáhat měl by umět spolupracovat se žáky a umět jim pomoci při řešení problémů. Asistent pedagoga by měl být důsledný, měl by umět dodržovat stanovené úkoly a vést žáky k jejich dokončení. Asistent pedagoga by měl mít schopnost ovládat své emoce, měl by zvládat své emoce i ve vypjatých momentech. Asistent pedagoga by měl mít patřičné vědomostní zázemí, měl by mít patřičné vzdělání pro výkon profese a umět si doplňovat znalosti (Drotárová, 2006).

Možná úskalí této práce

Hlavně v začátcích pracovní kariéry mohou nastat problémy, které mohou u asistenta pedagoga vést až syndromu vyhoření. Může se jednat o problémy vztahu asistenta se začleněným žákem, učitelem, ostatními dětmi ve třídě anebo s rodiči začleněného žáka. Asistent pedagoga by proto měl mít vždy dostatek informací, aby si mohl organizovat svou práci a mohl pravidelně odpočívat.

4.2.2.2 Pracovní náplň asistenta pedagoga

Pracovní náplň asistenta pedagoga se liší na základě toho s jakým žákem; žáky asistent pracuje a jaké jsou potřeby dané školy.

Mezi hlavní činnosti asistenta pedagoga patří:

Individuální pomoc žákům při začleňování se a přizpůsobení se školnímu prostředí.

Individuální pomoc žákům při zprostředkování učební látky.

Pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti.

Pomoc při vzájemné komunikaci pedagogů se žáky a žáků mezi sebou.

Pomoc při spolupráci se zákonnými zástupci žáka (Teplá a Šmejkalová, 2007).

Jako praktický příklad pracovní náplně asistenta pedagoga uvádíme pracovní náplň našeho zařízení Jedličkova ústavu a škol. Mezi hlavní činnosti asistenta pedagoga, které zajišťuje patří:

Zajišťuje službu u výtahu, pomáhá klientům s převlékáním, v případě potřeby je rozváží výtahem do tříd.

Zajišťuje hygienické potřeby klientů (WC apod).

Hlásí vzniklé úrazy lékařce a zapisuje je do knihy úrazů.

Pomáhá ve výuce ve smyslu týmového vyučování, spolupracuje s učitelem a případné problémy řeší s vedením a dalšími odborníky.

Účastní se porad asistentů, pedagogických rad, na doporučení pracuje v týmech. (Na upřesnění každá třída má svůj tým, který tvoří zpravidla třídní učitel, lékařka, fyzioterapeutka, ergoterapeutka, logopedka a případně další pracovníci, kteří společně koordinují péči o jednotlivé žáky; studenty. Tyto týmy se scházejí zpravidla několikrát ročně).

Zná školní řád a dodržuje ho.

Účastní se školení bezpečnosti práce a vzdělává se dál ve svém oboru.

Během přestávek pomáhám žákům; studentům například s jídlem, přípravou učebnic na další předmět apod.

Zajišťuje převozy žáků; studentů mezi budovami Jedličkova ústavu a škol.

Hlavní činnosti asistenta pedagoga jsou: pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků, pomoc při výuce a přípravě výuky, nezbytná pomoc při obsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou.

4.2.2.3 Zapojení asistenta do druhů vyučování

Podle Uzlové má učitel několik možností jak zapojit asistenta pedagoga do vyučování.

Skupinová výuka – žáci pracují ve skupinách rozdělení podle různých kritérií například podle pracovního tempa. Žáci spolupracují při plnění úkolu a rozvíjejí svoji komunikaci a sociální dovednosti. Asistent pedagoga zasahuje do práce jen, když je to opravdu nezbytné (hlavně sleduje práci žáků).

Kooperativní vyučování – žáci spolu spolupracují při plnění úkolů. Učitel a asistent pedagoga jsou pro žáky partnery při řešení a pomáhají, když je potřeba.

Aktivizační metody – tyto metody podporují aktivní účast žáků na výuce. Kladou důraz na myšlení a řešení problémů. Mezi tyto metody patří například diskuze nebo výukové hry. Podpora asistenta pedagoga je u těchto metod nutná.

Učení žáka žákem (peer teaching) – žáci pracují ve dvojicích. Výhodou této formy je, že některé věci se žáci lépe učí od svých vrstevníků (Uzlová, 2010).

Dále je vhodné doplnit seznam o další formu výuky a to o **Individuální vyučování** – žák s asistentem pedagoga mají od učitele zadanou práci, kterou společně plní.

V zahraniční literatuře autoři poukazují na nutnost proškolení asistentů pedagoga pro oblast tělesné výchovy, aby mohli efektivně napomáhat edukačnímu procesu (Doyle in Block, 2012).

„Dobře proškolení asistenti jsou klíčem k úspěchu žáka s postižením v tělesné výchově“ (Auxter, 2009, s. 188). Asistenti se bez proškolení mohou hodinám tělesné výchovy vyhýbat z důvodu neznalosti dané problematiky. Žák je pak na hodině tělesné výchovy bez asistenta a tělesná výchova je tím opomíjena ač je stejně důležitá jako ostatní předměty (Hodge, 2012).

4.3 Jedličkův ústav a školy

Cílem kapitoly je stručně charakterizovat Jedličkův ústav a školy, včetně uvedení nejčastějších diagnos studentů, a dále jaké jsou zde personální, materiální a prostorové podmínky. Ve dvou podkapitolách budou představeny dvě sportovní činnosti provozované v Jedličkově ústavu a školách. První činností je slaňování na vozíku realizující se zpravidla jednou ročně na vyšehradských hradbách v rámci školní akce Prázdniny nanečisto. Druhou činností je popis hodiny plavání, kterou absolvuje každá třída školy jednou za 14 dní v rámci dvou hodin zdravotní tělesné výchovy. V popisu těchto činností vycházíme ze své bakalářské práce, které vycházejí z osobních pracovních zkušeností v Jedličkově ústavu a školách.

Jedličkův ústav a školy je příspěvková organizace fungující od roku 1913. Poskytuje školské a sociální služby mladým lidem s tělesným postižením po dobu jejich školní docházky a během přípravy na budoucí povolání. Důraz je kladen na jejich vhodné vzdělávání, komplexní rozvoj dovedností a celkovou rehabilitaci. Služby jsou poskytovány přibližně dvěma stovkám mladých lidí, kteří denně navštěvují bezbariérové školy Jedličkova ústavu a škol. Studenti bydlí celý týden na internátech nebo chodí do běžných škol v okolí.

Součástí organizace jsou:

- Mateřská škola
- Základní škola
- Střední školy
- Zdravotně rehabilitační pracoviště
- Domov mládeže
- Speciálně pedagogické centrum
- Rekreační zařízení Buková (zde se nejčastěji realizuje škola v přírodě)

4.3.1 Nejčastější diagnózy v Jedličkově ústavu a školách

Mezi nejčastější diagnózy v Jedličkově ústavu a školách patří dětská mozková obrna, vrozené degenerace CNS a paresy, meningomyelokély (vrozená vada s výhřezem páteřní míchy a mozkových plen při spina bifida rachischisis), syndrom lehké mozkové dysfunkce a svalová dystrofie.

Tabulka 1: Druh diagnózy v Jedličkově ústavu a školách

Druh diagnózy	Zastoupení v % z celkového počtu žáků a studentů
Dětská mozková obrna	56%
Vrozená degenerace CNS + paresy	8%
Meningomyelokély	6,1%
Syndrom lehké mozkové dysfunkce	4,9%
Svalová dystrofie	4,3%
Bez vážného zdravotního postižení – integrace	2,5%
Spinální amyotrofie	1,9%
Nádory CNS a míchy	1,9%
Stav po prodělané neuroinfekci	1,9%
Arthrogryphosy a poruchy mesodermu	1,3%
Chromosální aberace	1,3%
Autismus	1,3%
Vrozený redukční defekt končetin + traumat. Amputace	1,3%
Epilepsie bez tělesného postižení	0,6%
Arthritidy a kloubní degenerace	0,6%
Idiopat. Skoliosa	0,6%
Srdeční vada	0,6%
Osteogenesis imperfecta a choroby kostí	0,6%

(Jedličkův ústav a školy, 2013)

4.3.2 Personální podmínky

Z celkových 40 učitelů jsou 4 učitelé učitelé zdravotní tělesné výchovy, tedy zajišťují zdravotní tělesnou výchovu pro třídy, kde nejsou třídní. Zbytek zdravotní tělesné výchovy nebo pohybové činnosti zajišťují jednotliví třídní. Údaj o asistentech pedagoga se změnil k roku 2014 jich je celkem 19, 10 žen a 9 mužů. Důležitou osobou pro zdravotní tělesnou výchovu je také metodik plavání, který zajišťuje individuální výuku pro jednoho žáka v bazénu.

Tabulka 2: Pracovní pozice v Jedličkově ústavu a školách

Pracovní pozice	Počet pracovníků
Vychovatel/vychovatelka	45
Učitel/ka	40
Asistent/ asistentka pedagoga	15
Zdravotní sestra	9
Ergoterapeut/ka	7
Fyzioterapeut/ka	7
Speciální pedagog	4
Pracovní fyzioterapeut/ka	4
Psycholog	3
Sociální pracovník/pracovnice	3
Logoped/ka	3
Lékař/ka	2
Pracovník vodoléčby	2
Trenér při cvičném zaměstnávání	2
Rehabilitační technik	1
Klinický lingvista	1
Metodik plavání	1

(Pičman, 2012)

4.3.3 Prostorové podmínky pro zdravotní tělesnou výchovu

Velká tělocvična

Tělocvična má rozměry 14 x 18 m. V tělocvičně jsou napevno umístěny žebřiny, basketbalové koše a držáky sítě na volejbal. V nářadových klecích, které jsou umístěny na chodbě před tělocvičnou je možno si půjčit žíněnky, různé druhy míčů, věci na florbal, síť na volejbal, branky, sadu na bocciu a starší sportovní vozíky Jawa. Součástí tělocvičny jsou oddělené šatny se sociálním zařízením.

Obr. 1: Velká tělocvična

Malá tělocvična

Tělocvična má rozměr 12 x 5 m zčásti je vybavená zrcadly. V tělocvičně jsou napevno umístěny žebřiny. Vybavení tělocvičny tvoří lavičky, žíněnky, molitanové kostky, různé druhy míčů, branky a sada na bocciu. Sociální zařízení je umístěné na chodbě před tělocvičnou.

Obr. 2: Malá tělocvična

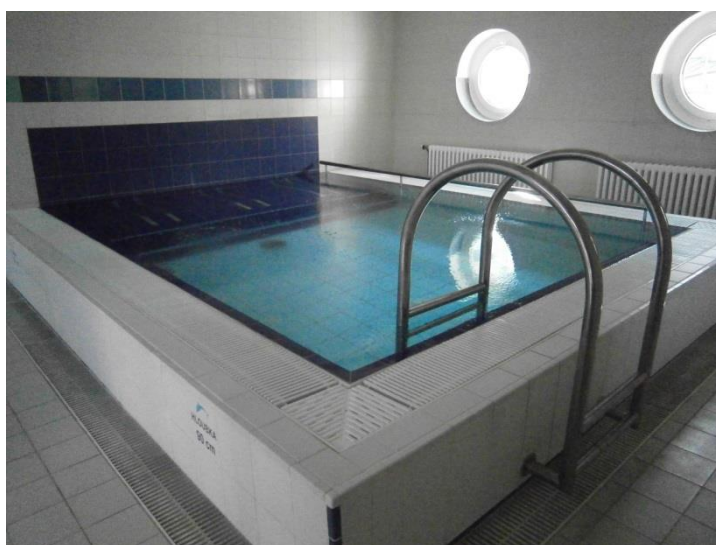
Velký rehabilitační bazén

Bazén má rozměr 12 x 6 m a je 1,20 m hluboký. Má dva protiproudy, které je možné zapnout a vypnout. Součástí vybavení bazénu jsou mobilní zvedákové systémy, kterými je možné spustit a vytáhnout z vody žáky. Dále je zde možné si zapůjčit různé plavecké desky a pásy, 10 kusů plaveckých brýlí, 2 kusy potápěcích masek, 4 šnorchly, 5 párů plaveckých ploutví a míč na vodní polo. Nedaleko bazénu se nachází vířivka o rozměrech 3 x 3 m s hloubkou 0,90 m. Voda ve vířivce je o 5 stupňů vyšší než v bazénu. Součástí bazénu jsou oddělené šatny se sociálním zařízením.

Obr. 3: Velký rehabilitační bazén

Obr. 4: Vířivka

4.4 Slaňování

Slaňování na vozíku je jedna ze sportovních činností, kterou realizuje Sportovní club Jedličkova ústavu v rámci školní akce Prázdniny nanečisto. Tato akce probíhá jednou ročně v červnu a slaňování se uskutečňuje na vyšehradských hradbách.

Slaňování je pohyb lezce po laně dolů. Používá se k sestupu ve skalnatém či jiném neschůdném prostředí, kde není možno sestoupit pěšky. Podstatou slaňování je vždy probíhající nepřerušované posunování po laně, při kterém vzniká větší tření mezi jednak lanem, a pak buď tělem člověka, nebo především slaňovací pomůckou (Kulak, 2008).

Slaňování se za určitých podmínek mohou věnovat i lidé s určitým tělesným znevýhodněním, dokonce i vozíčkáři. Pro účastníky je nezbytné použití horolezecké helmy, rukavic a chráničů loktů a kolen (obr. 5). K zajištění bezpečnosti je důležité, aby ten, kdo slaňuje, neměl žádné náramky, náhrdelníky, prstýnky, aby nemohlo dojít k náhodnému zapletení do lan. Vlasy, pokud jsou delší, je nutné vždy svázat a zajistit (obr. 6). Pro slaňování není vhodná sukňe z důvodu použití lezeckého sedáku, aby nedocházelo ke dření sedáku na holé nohy a z důvodu případného studu. Pro slaňování jsou vhodné kalhoty, šortky apod. Pro slaňování se používá standartních sportovních vozíků, které se nemohou při slaňování složit, mají kvalitní konstrukci a jsou pevné (obr. 7). Nepoužívá se vozíků, které se používají ke každodennímu užívání; jednak protože se jedná o různé typy vozíků - některé typy vozíků by se mohly během slaňování složit a jednak protože slaňování je pro konstrukci vozíku náročné a vozík by se mohl poničit.

Musí se vždy používat jen taková lana, která jsou na tuto činnost přímo určená a nejsou nijak poškozená (obr. 8). Pro slaňování se používá se klasický horolezecký úvaz lepší je použít i prsový úvaz z důvodu větší bezpečnosti v případě, že má jedinec ochablé břišní, respektive posturální svalstvo. Oba dva úvazy se spojí karabinou k sobě. Jištění se provádí na osmičkový uzel (obr. 9, 9a) přes karabinu, která je přímo vázaná na sedák (obr. 10). Karabina se používá jen kvůli rychlosti vycvaknutí, jinak by se mělo lano vázat přímo na poutko sedáku. Druhé lano zajišťuje samotný vozík. Váže se na třech místech vozíku na bocích a v oblasti stupaček. Délka smyček je taková, aby při zvednutí byl vozík mírně v záklonu a vyvážený. Vozík se musí se vázat vždy zvlášť, ne

Obr. 5: Horolezecká helma

Obr. 6: Zajištění vlasů

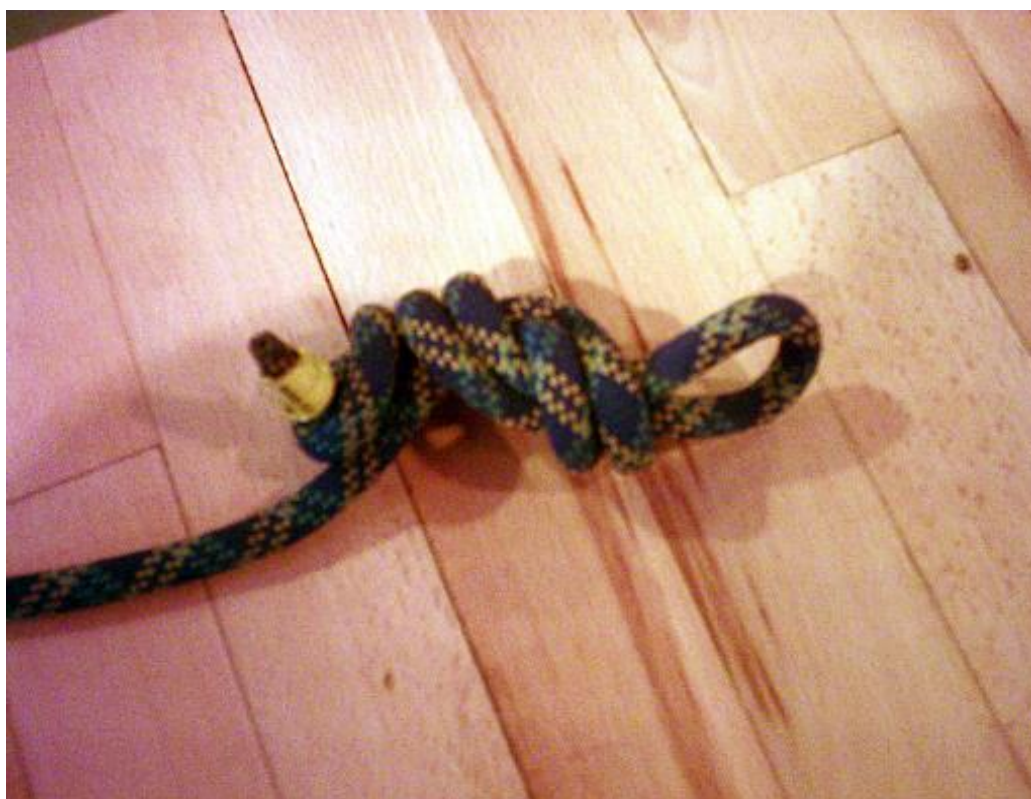
Obr. 7: Sportovní vozík

Obr. 8: Poškozené lano

Obr. 9: Osmičkový uzel

Obr. 9a: Upevňená lana

Obr. 10: Držení a povolování

dohromady se slaňováním. Ten kdo slaňuje, si jednou rukou povoluje lano, prokluzující přes osmičkovou karabinu. Pokud povoluje lano, sestupuje níže, když lano nepovoluje, tak zůstává na místě. Je důležité zajistit to, aby ruka, která lano povoluje, byla v dostatečné vzdálenosti od osmičkové karabiny, jinak by mohlo dojít k tomu, že by mohly prsty vniknout mezi lano a karabinu. Při slaňování je instruktor za zády slaňovaného a v případě potřeby poskytuje pomoc. Zvlášť obtížná část slaňování je, když se s vozíkem přejíždí kraj stěny. Tehdy instruktor kontroluje povolování lana, které se musí povolovat jen velmi zvolna, aby nedošlo k překlopení vozíku (obr. 11, 12, 13). Zároveň je nutné kontrolovat, aby vozík najížděl na hranu kolmo, tedy obě kola současně. Při nedodržení hrozí nebezpečí bočního převrácení vozíku a tím vypadnutí „jezdce“. Po této části následuje už jen pozvolné sestupování ze stěny a bezpečné dosednutí zpět na zem. Instruktor může pro zpestření využít kyvadlového houpání. Po sestupu na zem „jezdec“ přeleze nebo je přenesen na svůj vozík, který asistent přiveze (Kropík, 2010, s. 25, 26).

Obr. 11: Postup při přejíždění kraje stěny

Obr. 12: Postup při přejíždění kraje stěny

Obr. 13: Postup při přejíždění kraje stěny

4.5 Plavání

Součástí hodin zdravotní tělesné výchovy v Jedličkově ústavu a školách jsou i hodiny plavání. Hodina plavání trvá 90 minut a každá třída ji absolvuje jednou za 14 dní.

„Plavání je (lokomoční) pohyb těla ve vodě, při němž člověk využívá zvláštnosti prostředí a účelně se pohybuje v žádoucím směru – plave. Již v počátcích lidské společnosti byla schopnost překonávat vodní prostředí nezbytnou životní podmínkou“ (GIEHRL, 2000, s. 6).

Ve vodním prostředí mají tělesně postižení možnost cítit svoje tělo jinak než v přirozeném prostředí. Lidé, kteří v obvyklých případech tuto možnost nemají. To přináší velký zážitek a způsobuje pocit uspokojení, možnost zlepšování zdravotního stavu a zábavu. Dýchání proti vodě posiluje plíce, zlepšuje dýchání a zlepšuje prokrvení celého těla. Při plavání se rovnoměrně zatěžuje celé tělo a klade se důraz na to, aby i část, která je při plavání slabší, se také zapojovala. Zapojují se hlavně i ty svaly, které jsou během dne neaktivní a ve vodním prostředí dochází k jejich protažení, popřípadě posílení.

Pro vstup do bazénu můžeme použít speciálního zvedáku (obr. 14 a 15) nebo pomoc asistentů. Pro asistenty je dobrý způsob přesunu, když přesouvají cvičence ve dvou. Jeden asistent uchopí cvičence za jeho zády tak, že svoje ruce si provleče pod rukama (podpaždím) cvičence a prsty ho fixuje v oblasti jeho zápěstí (obr. 16 a 17). Druhý asistent uchopí cvičence v oblasti pod koleny. Pro dodržení bezpečnosti ve vodě je dobré, když má jeden asistent na starosti jednoho cvičence.

Asistent, který nemá zatím žádnou zkušenost s plaváním s tělesně postiženým, nesmí na svěřenou osobu spěchat. To se velice často stává v případě např. stresu, rozpaků, nedostatku času a toto jednání jak pro asistenta, tak pro cvičence více škody než užitku.

Důležité je na svěřenou osobu nespěchat, představit se mezi sebou. To navozuje pocit větší důvěry a bližšího kontaktu. Je dobré, když se svěřené osoby zeptáme, zda už někdy plavala, jaký způsob apod. V případě, že už plavání zvládá, jakou potřebuje dopomoc při vstupu a výstupu z bazénu a při samotném plavání. Ve vodě je důležité,

Obr. 14: Použití speciálního zvedáku

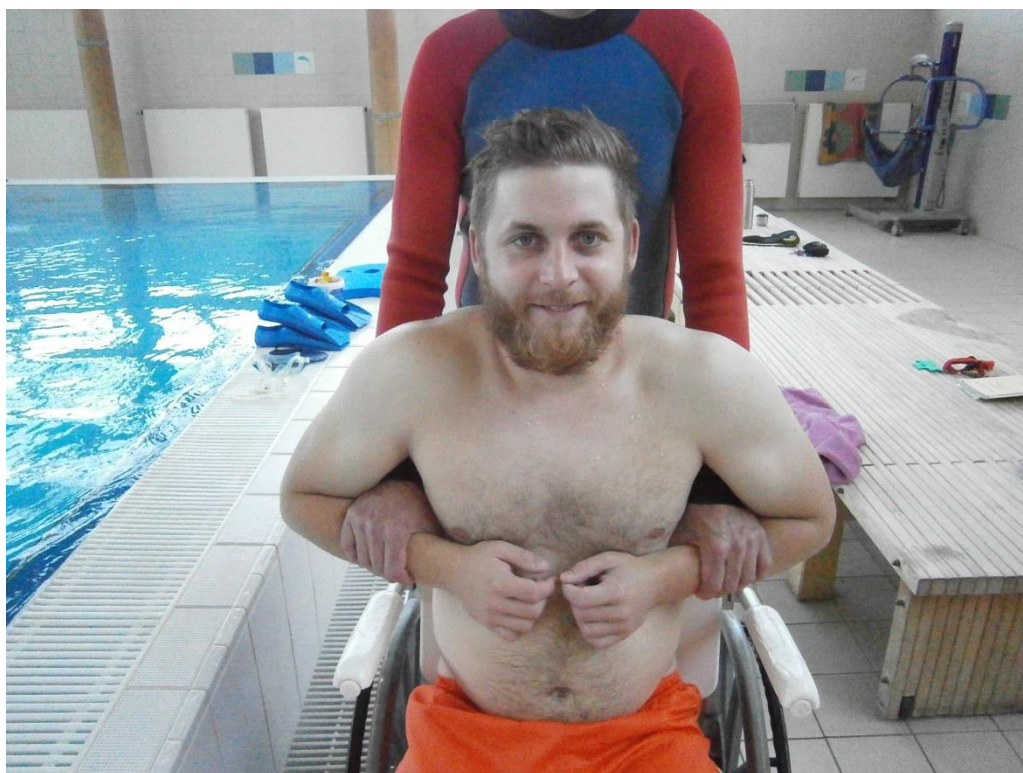
Obr. 15: Použití speciálního zvedáku

Obr. 16: Přesun za pomoci dvou asistentů

Obr. 17: Detail úchopu

aby asistent často komunikoval s plavcem. Komunikace je individuální věcí někdy je důležité, aby převažoval fyzický kontakt, někdy, když je plavec schopnější stačí jen hlasová komunikace. Dobré je vždy informovat o tom co se bude dělat. Důležité je preferovat osobní zažití plavce - tedy to, že na některé věci přijde sám. Plavec si například při plavání zkouší najít vhodný okamžik pro nádech a výdech. U cvičence neplavce musíme posoudit rozsah omezení a podle něj si připravit individuální program výuky. Na začátku výuky plavání se může také objevit strach z vody. Záleží tedy na nás, abychom pro cvičence připravili výuku co nejzábavnější, aby co nejrychleji získal ve vodním prostředí jistotu. Ve výkonu cvičenců ve vodním prostředí je často zjevný odraz jejich postižení.

Jedna z prvních věcí je, že se cvičenci v bazénu chytí dlouhého madla, které je umístěno po stranách bazénu a zkouší dýchání do vody (obr. 18 a 19). Držení se pevného madla ve vodě je pro cvičence obrovská jistota. V případě, že se cvičenec nemůže držet madla, dopomáhá mu asistent. Zlomovým okamžikem pro cvičence je, když je schopen potopit hlavu pod vodu. Teprve s potopením hlavy tělo začne plně vnímat vodní prostředí. Použití plaveckých brýlí je individuální záležitostí. Někomu brýle pomohou, získá tak lepší kontrolu nad vodním prostředím, pokud někomu ale nejsou příjemné, není nucen je využít. Průpravná hra v této části výuky spočívá v tom, že do bazénu se nahází několik puků, pro které se cvičenci potápějí a snaží se je vylovit (obr. 20 a 21). Při potápění se cvičenci učí vnímat svoje tělo pod vodou a zároveň poznávají svět pod hladinou. Následují průpravná cvičení, kdy cvičenci plavou s dopomocí asistenta. Později se dopomocí asistentů nahrazuje plaveckými deskami (pontony). Plavecké desky a pomůcky se používají hlavně na cvičení, kdy například chceme, aby zabírali jen rukama. V tom případě tedy sevřeme tzv. piškot mezi stehny a plaveme jen za pomoci rukou. Dále pak používáme plavecké pomůcky u cvičenců, kteří nemohou ze zdravotních důvodů zapojovat danou část těla. Plovací deska tuto neaktivní část těla nadnáší a cvičenec se může zaměřit na zapojování ostatních částí těla. Nejčastěji se používá jako plavecká pomůcka ponton, malá plovací deska a piškot (obr. 22). Piškot je speciální plovací deska ve tvaru osmičky. Tato deska se sevře mezi stehny a následně se s ní plave jen za pomoci rukou. Pontony se dají skládat na sebe i různě napojovat k sobě, tím se vytváří nestabilní povrch na hladině, na kterém se pak může hrou zkoušet schopnost udržet rovnováhu na nestabilním povrchu. Důležitá je hloubka bazénu, cvičenci musí mít jistotu, že dno není příliš hluboko a že se od něj

Obr. 18: Dýchání do vody - fáze nádechu

Obr. 19: Dýchání do vody - fáze výdechu

Obr. 20: Lovení puků

Obr. 21: Lovení puků

mohou odrazit. Ideální hloubka bazénu je okolo 120 cm (jak tomu v Jedličkově ústavu a školách je). Následuje část, kde se učí splývavé poloze na břiše a na zádech. V poloze na zádech se aplikuje „vyvlátí“ tzv. rybí pohyb. V počáteční fázi jsou záda dítěte více v kontaktu s hrudníkem asistenta. Tato opora se časem zmenšuje a dítě se více pokládá zády na hladinu až do splývavé polohy. Asistent pak jistí cvičence rukou, kterou má pod hladinou v oblasti a pasu, hlava cvičence je jištěna na rameni asistenta. Lze to také provést obráceně, tedy tak, že cvičence držíme stále v oblasti pasu, ale držíme nohy namísto hlavy. Při „vyvlátí“, cvičenec splývá a asistent provádí mírné střídavé pohyby do stran (obr. 23). Tím dochází k rozhybávání meziobratlových prostor. Následuje nácvik splývacích poloh nejdříve za použití madla, později za použití desky a nakonec bez desky. Je důležité, aby cvičenci nezvedali často hlavu. Způsob (myslíme tím druh plavání), který chceme cvičence učit, volíme vždy podle jeho postižení tak, aby mu co nejvíce vyhovoval. Většinou se začíná způsobem znak nebo prsa. Prsový způsob je dost oblíbený z důvodu toho, že cvičenec má dobrý přehled o tom co se děje kolem něj. Oblíbený je také znak s nácvikem kroulových nohou. Důležité je naučit cvičence nalehnutí na záda, tedy splývání na zádech nejdříve s odrazem od stěny bazénu a pak bez nutnosti odrazu od stěny bazénu. Cvičenec musí získat v poloze na zádech jistotu. U spastiků je důležité následné cvičení ve vířivce, která má vyšší teplotu než bazén. Teplá voda více uvolňuje svaly. U nespastiků se užívá vířivka hlavně pro relaxaci svalů. Doba strávená v jednotlivých fázích je velice individuální, záleží na schopnostech a možnostech cvičence.

Obr. 22: Plavecké pomůcky (oranžový ponton, růžová malá plovací deska, zelený piškot)

Obr. 23: Rybí pohyb (žlutí barva naznačuje pohyb do stran)

Základní rozdělení hodiny plavání v Jedličkově ústavu a školách

Rozcvička (protažení) na suchu nebo ve vodě.

Vstup do bazénu, rozdýchání do vody (cvičenci se chytí madla, které je umístěno na krajích bazénu, a zkoušejí dýchání do vody).

Rozplavání – cvičenci na rozehtání plavou osm bazénů tam a zpět. Během plavání je dobré střídat všechny způsoby plavání, aby došlo k celkovému protažení těla. Délka jednoho bazénu je 12 m.

Rozplavání s plovací deskou – plave se tak, že se zapojuje jen určitá oblast těla například nohy nebo se používá pro splývavé polohy.

Výcvik jednotlivých způsobů plavání - individuální přístup ke každému cvičenci. Sledujeme cvičence při plavání a pak s ním konzultujeme jeho nedostatky, co by bylo potřeba zlepšit apod. Zaměřujeme se na vytrvalost cvičenců, aby cvičenci zvládly dlouho plavat. Naučit cvičence rytmus dýchání při plavání. Je důležité být při hodnocení cvičenců vyvážený; nejen kritizovat ale i pochválit.

Vyplavání – cvičenci volně vyplavou osm bazénů tam a zpět. Mohou si zvolit svůj oblíbený způsob plavání.

Hra v bazénu – nejčastěji vodní polo.

Přechod do vířivky – spastici zde většinou pokračují ve cvičení, provádějí se zde protahovací cviky. U nespastiků stačí jen pasivní relaxace v teplé vodě.

Zhodnocení hodiny plavání – jde o nejdůležitější část výukové hodiny. Informujeme cvičence o jejich zlepšeních a snažíme se je pozitivně motivovat k dalšímu úsilí (Kropík, 2010, s. 27 -30).

5 Cíle práce a výzkumné otázky

Cíl práce

Cílem výzkumu je zjistit jak asistenti pedagoga pracující v Jedličkově ústavu a školách subjektivně vnímají svojí profesi ve vztahu ke zdravotní tělesné výchově, kde některé hodiny týdně asistují.

Výzkumné otázky

1. Jaká je charakteristika asistentů pedagoga v Jedličkově ústavu a školách?
2. Co vidí asistenti pedagoga jako pozitiva a negativa své práce?
3. Jaké činnosti nejčastěji zajišťují asistenti pedagoga na hodinách zdravotní tělesné výchovy (ZTV) nebo pohybových činností (PHČ)?
4. Co asistenti chtějí změnit v Jedličkově ústavu a školách pro běžnou výuku?
5. Co asistenti pedagoga chtějí změnit pro zdravotní tělesnou výchovu (ZTV) nebo pohybovou činnost (PHČ)?

6 Metodika

6.1 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum provedený v této diplomové práci je zaměřen na asistenty pedagoga pracující v Jedličkově ústavu a školách. Asistentů pedagoga pracuje v zařízení 19, výzkumu se zúčastnili všichni. Výzkum byl prováděn od prosince 2013 do ledna 2014.

6.2 Charakteristika užitých metod

Ke sběru dat byly využity semistrukturované rozhovory.

Semistrukturovaný rozhovor

Rozhovory probíhaly ve volném čase asistentů pedagoga individuálně na jejich pracovišti v rozsahu přibližně 20 minut.

7 Výsledky

7.1 Způsob získání informace o volném pracovním místě asistenta pedagoga v Jedličkově ústavu a školách

Z popsaných odpovědí je patrné, že se asistenti pedagoga nejčastěji dostali do Jedličkova ústavu na základě doporučení blízkých osob, které měli s tímto zařízením nějaké zkušenosti a doporučili jim zde pracovat. Dále je zde patrná mediální známost Jedličkova ústavu a možnost dobrovolnické činnosti v tomto zařízení.

Jak jste se dostal/dostala k této práci?

Na tuto otázku odpovídali asistenti pedagoga takto:

- Pracoval jsem v Jedličkově ústavu jako civilkář a pak jsem tam zůstal jako asistent pedagoga.
- Chtěla jsem pracovat u dětí, dostala jsem kontakt od přátelových rodičů, šla jsem na pohovor a práci jsem získala.
- Chtěla jsem dělat pomáhající profesi, Jedličkův ústav jsem znala z médií, a proto jsem se v něm rozhodla pracovat.
- Od přítele jsem se dozvěděla o Jedličkově ústavu, pak jsem zde působila jako dobrovolník a následně jako asistentka.
- Kamarádka mi dala informaci, že Jedličkův ústav hledá asistentku pedagoga, šla jsem na pohovor a práci jsem získala.
- Dostal jsem informaci od známého, že Jedličkův ústav hledá řidiče, časem se ze mě stal asistent.
- Pracovala jsem v Jedličkově ústavu na jiné pozici, byla jsem přeřazena na asistentku pedagoga.
- Na pracovním úřadě jsem si udělal kurz pro asistenty pedagoga, poslal jsem email do Jedličkova ústavu a následně jsem v něm začal pracovat.
- Studoval jsem vyšší odbornou školu se sociálním zaměřením, hledal jsem práci v oboru, proto jsem začal pracovat v Jedličkově ústavu.
- Pracoval jsem v Jedličkově ústavu jako vychovatel a pak jsem začal pracovat i jako asistent pedagoga na částečný úvazek.

- Dostala jsem doporučení od jednoho vychovatele šla, jsem na pohovor a práci jsem získala.
- Byl jsem v Jedličkově ústavu na vysokoškolské praxi, následně jsem zde začal pracovat jako asistent pedagoga,
- Hledal jsem práci, našel jsem inzerát Jedličkova ústavu v novinách.
- Chtěla jsem pracovat s tělesně znevýhodněnými a hledala jsem práci v blízkosti bydliště.
- Chtěla jsem pracovat jako dobrovolník v nějaké organizaci, Jedličkův ústav se mi ozval na email, později jsem začala pracovat jako asistentka pedagoga.
- Dozvěděl jsem se o této práci od jednoho z rodičů, šel jsem na pohovor a práci jsem získal.
- Byl/a jsem dobrovolníkem v Jedličkově ústavu, po nějaké době mi byla nabídnuta práce asistenta pedagoga. Tato odpověď se opakovala u čtyř asistentů.

7.2 Věkové složení asistentů pedagoga

V zařízení lehce převažují asistenti ve věkovém rozmezí 20 – 30 let. Většina těchto asistentů v současnosti studuje vysokou školu nebo vyšší odbornou školu.

Kolik je vám let?

Na základě odpovědí jsme rozdělili asistenty pedagoga do dvou věkových rozmezí.

Tabulka 3: Věkové složení asistentů pedagoga

Věkové složení asistentů pedagoga		
Věkové rozmezí	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
20 – 30 let	10	52, 6 %
31 – 40 let	9	47, 3 %

7.3 Délka praxe v Jedličkově ústavu a školách

Nejpočetnější skupinu tvoří asistenti pedagoga, kteří mají odslouženou dobu v zařízení mezi druhým a šestým rokem.

Jak dlouho pracujete v Jedličkově ústavu a školách jako asistent pedagoga?

Asistenti pedagoga byli na základě svých odpovědí rozděleni do čtyř skupin. Zastoupení skupin je následující.

Tabulka 4: Odpracovaná doba na pozici asistenta pedagoga

Odpracovaná doba na pozici asistenta pedagoga		
Časové rozmezí odpracované doby	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
1 měsíc – 1 rok	4	21, 0 %
2 roky – 6 let	12	63, 1 %
7 – 9 let	2	11, 1 %
10 a více let	1	5, 2 %

7.4 Nejvyšší dosažené vzdělání asistentů pedagoga

Nejpočetnější skupinu tvoří asistenti pedagoga se středním vzděláním. V menším počtu jsou zastoupeni asistenti s vyšším odborným vzděláním. Asistenty s vysokoškolským vzděláním můžeme ještě rozdělit na ty s bakalářským titulem, který mají dvě asistentky a jeden asistent. Magisterský titul má pouze jedna asistentka, která je také současně učitelkou v Jedličkově ústavu a školách.

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání (škola, obor)?

Asistenti pedagoga byli na základě svých odpovědí rozděleni do tří skupin.

Tabulka 5: Nejvyšší dosažené vzdělání asistentů pedagoga

Nejvyšší dosažené vzdělání asistentů pedagoga		
Typ školy	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
Střední škola	11	57, 8 %
Vyšší odborná škola	4	21, 0 %
Vysoká škola	4	21, 0 %

7.5 Další studium asistentů pedagoga

Na základě odpovědí je patrné, že velké procento asistentů se věnuje dalšímu studiu. Část těchto asistentů se věnuje studijním oborům, které přispívají ke zkvalitňování jejich práce pro zařízení. Jedná se o obory pedagogické, psychologické, tělovýchovné a sociální.

Asistenti pedagoga, kteří v současnosti nestudují, se dále vzdělávají samostudiem nebo navštěvováním specializovaných kurzů.

Studujete i v současnosti (škola, obor), případně jak se dál vzděláváte?

Na tuto otázku odpovědělo 13 asistentů pedagoga 68,4 % ano. Konkrétně jsou to následující školy a obory.

Tabulka 6: Studium asistentů pedagoga v současnosti

Studium asistentů pedagoga v současnosti	
Škola a obor	Počet asistentů pedagoga na dané škole a oboru
Univerzita Karlova - vychovatelství	1
Univerzita Karlova - speciální pedagogika	1
Univerzita Karlova - psychologie	1
Univerzita Karlova - teologie křesťanských tradic	1
Univerzita Karlova - veřejná a sociální politika	1
Univerzita Karlova - pedagogika	1
Univerzita Jana Amose Komenského – speciální pedagogika	2
Univerzita Palackého v Olomouci – aplikované pohybové aktivity	2
Policejní akademie České republiky – bezpečnostně právní studia	1
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně – sociální politika a sociální práce	1
Vyšší odborná škola Jabok – sociální práce a sociální politika	1

7.6 Vnímaná pozitiva a negativa na začátku pracovní kariéry asistenta pedagoga

Atraktivní se pro asistenty ukazovala jak zajímavá práce, tak vnímavé rodinné prostředí Jedličkova ústavu a škol. Dále část asistentů uváděla dobrou spolupráci učitelem/učitelkou, kterou definovali tak, že je akceptovali jako dalšího odborníka v zařízení.

Na základě odpovědí je patrné, že asistenti vidí nejzávažnější problém v poskytování základních informací pro svoji práci. Charakterizovali to tak, že nebyli představeni zaměstnancům školy a tím pádem nevěděli, na koho se mají s dotazy obracet. Dále nedostali informace o žácích nebo studentech předtím, než s nimi začali pracovat.

S čím pozitivním a negativním jste se setkal/setkala na začátku své pracovní kariéry?

Na tuto otázku odpovídali asistenti pedagoga nejčastěji takto.

Tabulka 7: Pozitiva práce na začátku pracovní kariéry

Pozitiva práce na začátku pracovní kariéry		
Pozitivum	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
Zajímavá práce	8	42,1 %
Rodinné prostředí	7	36,8 %
Pomoc od některých a kolegů z řad asistentů i učitelů	6	31,5 %
Dobrá spolupráce s třídním učitelem/učitelkou	3	15,7 %
Možnost realizovat se ve školním kroužku	2	10,5 %
Dobrá úroveň ZTV a PHČ	2	10,5 %
Dobrá pracovní doba	2	10,5 %
Dobré vstupní zaškolení	1	5,2 %
Práci jsem měl/a kousek od domova	1	5,2 %
Cena obědů	1	5,2 %
Fajn pracovní kolektiv	1	5,2 %
Vřelé přivítání od učitelů a žáků	1	5,2 %

Tabulka 8: Negativa práce na začátku pracovní kariéry

Negativa práce na začátku pracovní kariéry		
Negativum	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
Organizační chaos (chodil/a jsem ze třídy do třídy nevěděl/a jsem, co mám dělat, „hodili mě do vody“)	5	26,3 %
Nedostal/a jsem prvotní informace ke zdravotnímu stavu žáků a studentů	5	26,3 %
Nepředstavení učitelům a asistentům	3	15,7 %
Nízký plat	3	15,7 %
Velká pracovní vytíženost musel/a jsem asistovat pro více tříd	3	15,7 %
Nedostal/a jsem žádné informace ke své práci	2	10,5 %
Špatná komunikace mezi odborníky (učitel, lékařka, fyzioterapeutka ...)	2	10,5 %
První den jsem se pohádal s vrátnou	1	5,2 %
Nejistota při zajišťování WC	1	5,2 %
Nemožnost samostatného rozhodování	1	5,2 %

7.7 Asistence asistentů pedagoga na hodinách ZTV nebo PHČ

Asistenti odslouží nejčastěji 2 a více hodin týdně na hodinách ZTV nebo PHČ. Asistenti tvoří dvě stejně velké skupiny na základě počtu učitelů, u kterých asistují. První skupina asistuje u jednoho učitele. Jedná se zpravidla o třídní asistenty, kteří chodí na ZTV a PHČ jen se svojí třídou. Druhá skupina jsou asistenti, kteří asistují u dvou a více učitelů a zajišťují nejenom svoji třídu, ale zajišťují ještě třídy další.

Asistujete na hodinách zdravotní tělesné výchovy? Kolik hodin týdně u kolika učitelů?

Na tuto otázku odpovědělo 16 asistentů pedagoga 84,2 % ano.

Tabulka 9: Počet hodin asistence na ZTV nebo PHČ

Počet hodin asistence na ZTV nebo PHČ		
Číslo asistenta	Počet hodin asistovaných týdně	U kolika učitelů
1	22	5
2	2	2
3	4	2
4	3	1
5	4	2
6	4	1
7	3	2
8	1	2
9	5	2
10	2	1
11	1	1
12	1	1
13	2	1
14	4	2
15	3	1
16	1	1

7.8 Informace od učitelů ZTV a PHČ pro asistenty pedagoga

Jaké informace dostáváte od učitelů zdravotní tělesné výchovy?

Na tuto otázku 7 asistentů pedagoga 36,8 % uvádí, že nedostává od učitelů ZTV žádné informace (diagnózy, zdravotní limity apod.); jeden z těchto asistentů uvádí, že takové informace vůbec nepotřebuje, protože asistent má jednat pouze na pokyn učitele

a ten mu musí vždy zadat práci, kterou pak vykoná. Zbytek asistentů pedagoga si tyto informace zjišťuje od třídních učitelů nebo k nim má přístup, protože zároveň pracují jako učitelé.

7.9 Preference sportoviště

Preferujete hodiny zdravotní tělesné výchovy v tělocvičně nebo v bazénu?
Proč?

Na tuto otázku odpovídá 10 asistentů pedagoga 52,6 %, že preferuje práci na bazénu. Hodnotí ji jako rehabilitačně více prospěšnou pro žáky a studenty. Uvádějí, že jsou rádi, že se také samy dostanou do bazénu a že jim práce v bazénu připadá zábavnější. Stěžují si, ale na vozíky na bazénu, které už dosluhují a stěžují jim práci.

Zbytek asistentů uvádí, že na bazén nechodí například kvůli zdravotním problémům, kvůli tomu, že je práce na bazénu fyzicky náročná, ve vodě jim je zima, nebo jsou raději v tělocvičně, kde se mohou více zapojovat do her - například florbal, fotbal.

7.10 Charakter práce asistenta pedagoga na hodinách ZTV nebo PHČ

Nejčastější pracovní činnosti asistentů pedagoga v tělocvičně je převlékání, pomoc při sebeobslužných činnostech a dopomoc při přesouvání na vozík. Všichni asistenti pedagoga pracují na pokyn učitele. Pouze tři asistenti pedagoga se zaměřují na individuální výuku žáka nebo studenta a pouze dva asistenti se věnují polohování žáků. Polohování znamená, že ukládají žáka nebo studenta na žíněnku, kde nastaví do určité polohy, která mu pomáhá rehabilitovat.

Nejčastější pracovní činnosti asistentů pedagoga v bazénu je převlékání, pomoc při sebe obslužných činnostech a dopomoc při přesouvání na vozík. Všichni asistenti pedagoga pracují na pokyn učitele. Přimo v bazénu, ale pracuje pouze část asistentů. Zbytek zpravidla zajišťuje jen sebe obslužné činnosti. Část asistentů pedagoga konkrétně 6 realizuje individuální výuku plavání pro jednoho žáka nebo studenta zpravidla se závažnějším zdravotním stavem.

Popište charakter vaší práce na hodinách zdravotní tělesné výchovy.

Asistenti pedagoga na základě odpovědí nejčastěji uvádí tyto činnosti.

Tabulka 10: Zajišťování činností v tělocvičně

Zajišťování činností v tělocvičně		
Činnost	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu, kteří asistují na ZTV nebo PHČ
Převlékání, pomoc při sebe obslužných činnostech (WC), dopomoc při přesouvání na vozík.	16	100%
Práce na pokyn učitele	16	100%
Asistence při hrách	6	37,5%
Individuální výuka jednoho žáka nebo studenta	3	18,7%
Příprava a úklid pomůcek	2	12,5%
Polohování žáků a studentů	2	12,5%
Vymýšlení her	2	12,5%

Tabulka 11: Zajišťování činností v bazénu

Zajišťování činností v bazénu		
Činnost	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu, kteří asistují na ZTV nebo PHČ
Převlékání, pomoc při sebe obslužných činnostech (WC), dopomoc při přesouvání na vozík.	16	100 %
Práce na pokyn učitele	16	100 %
Přesouvání žáků nebo studentů do vody a z vody	8	50 %
Asistence při hrách	6	37,5 %
Individuální výuka jednoho žáka nebo studenta	6	37,5 %
Protahování žáků nebo studentů ve vříivce	5	31,2 %
Příprava a úklid pomůcek	2	12,5 %
Nácviky dýchání do vody	2	12,5 %
Vymýšlení her	2	12,5 %

7.11 Dobrovolnictví ve volném čase asistentů pedagoga

Pomáháte ve svém volném čase na sportovních akcích pro tělesně postižené?
Kolik hodin ročně?

Na tuto otázku odpověděli 3 asistenti pedagoga 15,7 % ano. Dohromady odpracují 560 hodin ročně. Tyto tři asistenti jsou členy Sportovního klubu Jedličkova ústavu a na hodinách ZTV a PHČ usilují o zkvalitnění výuky svou nadstandartní činností zpravidla individuální výukou žáků nebo studentů.

7.12 Sportovní činnost asistentů pedagoga v jejich volném čase

Sportujete ve svém volném čase? Kolik hodin týdně? Jaká sportovní činnost?

Na tuto otázku 13 asistentů pedagoga 68,4 % uvedlo, že ve svém volném čase sportuje. Nejčastější sportovní aktivita je jóga a posilovna průměrně 2 hodiny týdně. Asistenti uvádějí, že sport jim pomáhá při relaxaci, aby nabrali pro svou práci nové síly.

7.13 Zájem o kurz pro zlepšení podmínek na hodinách ZTV a PHČ

Chtěl/chtěla byste se zúčastnit kurzu, který by vám poskytl informace a současné trendy pro práci na hodinách zdravotní tělesné výchovy?

Na tuto otázku 15 asistentů pedagoga 78,9 % uvedlo, že by o kurz měli zájem. Jeden z asistentů svou účast podminuje tím, že by ho musel vést někdo, kdo nepracuje v Jedličkově ústavu a školách. Poukazuje na to, že školitelé z Jedličkova ústavu a škol často dané problematice vůbec nerozumějí a jejich informace jsou zcestné. Zbytek asistentů uvádí, že o kurz nemají zájem a ani ho pro svoji práci nepotřebují.

7.14 Asistent i učitel

Pracujete v Jedličkově ústavu a školách zároveň i jako učitel/učitelka?

Na tuto otázku 3 asistenti pedagoga 15,7 % uvedli, že pracují v Jedličkově ústavu zároveň jako učitel/ka. Zbytek asistentů uvádí, že občas supluje.

7.15 Další zaměstnání asistentů pedagoga

Máte ještě další zaměstnání? Jaké?

Na tuto otázku 5 asistentů pedagoga 26,3 % uvedlo, že mají ještě jednu práci konkrétně. Vychovatel v Jedličkově ústavu a školách, tlumočnick, doučovatel angličtina a práce s počítačem, tanečnick lidových tanců, učitelka italštiny, vychovatel ve sportovním klubu Jedličkova ústavu.

7.16 Pozitiva práce asistenta pedagoga

Asistenti pedagoga jako hlavní pozitiva své práce vidí pozitivní zpětnou vazbu od žáků a studentů, práce je pro ně pestrá vidí za sebou výsledky své práce. Dále hodnotí kladně možnost při práci studovat a délku pracovní doby. Jejich spokojenost s prací také velice závisí na kvalitě spolupráce s třídním učitelem/učitelkou.

Co vidíte jako pozitiva své práce?

Na tuto otázku odpovídali asistenti pedagoga nejčastěji.

Tabulka 12: Pozitiva práce

Pozitiva práce		
Pozitivum	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
Dostávám pozitivní zpětná vazbu od žáků nebo studentů	7	36,8 %
Práce je pestrá	6	31,5 %
Vidím výsledky své práce	6	31,5 %
Mohu při práci studovat	5	26,3 %
Dělám smysluplnou práci	5	26,3 %
Mám dobrou délku pracovní doby	5	26,3 %
Mám dobrou spolupráce s třídním učitelem/učitelkou	5	26,3 %
Ve volném čase mohu využívat školní posilovnu a bazén	5	26,3 %
Můžu se v práci realizovat	4	30,7 %
Mám dobrý pocit, že někomu pomáhám	4	30,7 %
Mám prázdniny	3	15,7 %
Mám vynikající kolektiv kolegů	3	15,7 %
Moje práce je prospěšná pro společnost	3	15,7 %
Jezdíme na výlety	3	15,7 %
Můžu se stravovat ve školní jídelně	3	15,7 %
Práce mi zdokonaluje moji osobnost, pracuji sám na sobě	2	10,5 %
Setkávám se s různými odborníky	2	10,5 %
Seznámil/a jsem se zde se životním partnerem/partnerkou	2	10,5 %
Připravuji se touto prací na budoucí profesi učitele	2	10,5 %
Práci mám kousek od domova	2	10,5 %
Poznávám fajn lidi	1	5,2 %
Mám vstřícné vedení	1	5,2 %

7.17 Negativa práce asistenta pedagoga

Jako největší negativa své práce vidí nízký plat, fyzickou a psychickou náročnost práce a absenci pochvaly za odvedenou práci ze strany vedení škol. Dále uvádějí, že pouze část asistentů pracuje a zbytek se veze na jejich práci. V neposlední řadě je kritika na nefunkčnost týmů. Tým je skupina odborníků kolem dětí zpravidla třídní učitel/ka, lékařka, ergoterapeutka, fyzioterapeutka, vychovatel, kteří mají řešit problémy okolo žáků studentů. Asistenti uvádí, že tyto týmy zpravidla nic nevyřeší.

Co vidíte jako negativa své práce?

Na tuto otázku odpovídali asistenti pedagoga nejčastěji.

Tabulka 13: Negativa práce

Negativa práce		
Negativum	Počet asistentů pedagoga	Počet asistentů v % z celkového počtu
Nízký plat	10	52,6 %
Práce je vyčerpávající jak fyzicky tak psychicky	6	31,5 %
Nedostávám pochvalu za odvedenou práci	4	30,7 %
Organizační chaos (část zaměstnanců pracuje a část se jen veze na jejich práci)	4	30,7 %
Nefunkčnost týmů	3	15,7 %
Jsme takové „holky a kluci pro všechno“ děláme i práci, kterou bychom dělat neměli	2	10,5 %
Nepodpora při řešení problémů ze strany vedení školy	2	10,5 %
Neprofesionální přístup některých kolegů	2	10,5 %
Znemožnění dostat se ke všem informacím o žácích a studentech „modré desky“	2	10,5 %
Nedostatek vybavení a pomůcek	2	10,5 %
Mám možnost se realizovat, ale bez podpory vedení	2	10,5 %
Problémy se často neřeší	2	10,5 %
Práce je časově náročná	2	10,5 %
Nevyjasnění kompetencí pro jednotlivé zaměstnance	2	10,5 %
Zařízení nejde s dobou, ulpívá v minulosti	2	10,5 %
Neoceňuje se další studium	2	10,5 %
Špatná kvalita stravování ve školní jídelně	2	10,5 %
Nevidím za sebou výsledky své práce	1	5,2 %
Různá kvalita lidí a jejich kvalifikace pro tuto práci	1	5,2 %
Pocit „syndromu vyhoření“	1	5,2 %
Špatná možnost čerpání dovolené v průběhu školního roku	1	5,2 %
Nemožnost samostatné práce	1	5,2 %

7.18 Návrhy na změny pro asistenty pedagoga

Co byste rád změnil/změnila v Jedličkově ústavu a školách pro vás?

U této otázky se 10 asistentů pedagoga 52,6 % shoduje na několika věcech.

- **Vyšší plat** – platové ohodnocení se asistentům pedagoga zdá nedostatečné.
- **Bezplatná péče od fyzioterapeutů a masérů po fyzické práci** – asistenty pedagoga uvádí, že by chtěli předcházet zdravotním problémům preventivní péčí.
- **Nákup pomůcek pro výuku** – asistenti pedagoga vidí nedostatek pomůcek k tomu, aby mohli efektivně realizovat výuku.
- **Zpřístupnění všech informací pro asistenty pedagoga „modré desky“** – do „modrých desek“ nemají asistenti pedagoga v současnosti přístup a vnímají to jako určitý druh příkoří. Modré desky obsahují všechny informace o žácích a studentech asistenti pedagoga se tyto informace dozvídají jen zprostředkovaně přes některé učitele, což jim ztěžuje jejich práci.

Další náměty, které zaznívali z řad jednotlivců, jsou tyto:

- Chtěl bych vést fotografický kroužek a mít ve škole fotokomoru.
- Měl by se větší zřetel na to, kolik kdo odvádí práce.
- Plnější struktura organizace práce.
- Každý by měl povinně odpracovat určitý počet hodin, hned od začátku by měl vědět, co má dělat.
- Zdarma péči od fyzioterapeutů a masérů po fyzické práci.
- Zlepšení vzájemné komunikace mezi jednotlivými úseky.
- Oblečení pro asistenty pedagogika.
- Rovnoprávnost mezi asistenty někteří pracují hodně jiní málo.
- Větší respekt pracovní pozice.
- Poskytnutí informací asistentovi pedagoga o třídě, ve které bude pracovat před tím, než ve třídě začne pracovat.
- Obnovit pedagogický sbor o mladé lidi.
- Vyšší počet psychologů, kteří by se starali i o asistenty pedagoga.

- Sjednocení školního hodnocení někteří učitelé hodnotí přísně jiní mírně.
- Změna vedení asistentů pedagoga.
- Přísná kritéria pro přijímání nových pracovníků část nově příchozích nezvládá svoji práci a asi nikdy zvládat nebude.
- Kurzy první pomoci pro asistenty pedagoga.
- Možnost osobní supervize v současnosti je pouze skupinová.
- Zlepšit kvalitu stravování ve školní jídelně.
- Pořádání seznamovacích akcí pro nové i stávající kolegy.
- Proplácení pracovních potřeb.
- Spravedlivé odměňování za odvedenou práci.
- Pořádání team-building akcí.
- Zprůhlednění odměňování asistentů.
- Nákup interaktivních tabulí a dataprojektorů.
- Pořízení wi-fi pro školní budovy.
- Dodržování rozpisu učeben.
- Zdravení se zaměstnanců mezi sebou.
- Nový monitor do třídy.
- Odstranit časté potíže s vnitřní počítačovou sítí.
- Vytvoření pracovního místa asistenta pro znakový jazyk.

7.19 Návrhy na změny pro ZTV a PHČ

Co byste rád změnil/změnila v Jedličkově ústavu a školách pro zdravotní tělesnou výchovu?

U této otázky se 10 asistentů pedagoga 52,6 % shoduje, že by bylo dobré vytvoření systémů zvedáků na bazénu, který by propojoval šatnu, bazén a vířivku. V současnosti je na bazénu jeden mobilní zvedák, který se využívá na žáky nebo studenty s myopatií a jeden stropní zvedák, který je umístěný na pevno ve vířivce a který se nevyužívá vůbec, protože není kompatibilní se systémem mobilního zvedáku.

Dále se asistenty pedagoga shodují, že zapotřebí nakoupit nové vozíky na bazén současné už dosluhují a špatně se ovládají.

V neposlední řadě asistenti pedagoga vnímají pomůcky na ZTV nebo PHČ jako nedostačující. Je jich málo, jsou staré a často zničené. Jeden z asistentů uvádí, že poslední dobré pomůcky nakoupil Jedlička, Bakule a Bartoš (jedná se o osobnosti spojené s Jedličkovým ústavem době první republiky).

Další náměty, které zaznívali z řad jednotlivců, jsou tyto:

- Nákup žíněnek.
- Větší posilovnu u bazénu.
- Pořádání sportovních klání s jinou speciální školou.
- Vytvoření pozice koordinátora sportovních akcí.
- Vytvoření učebnic pro ZTV nebo PHČ speciálně pro Jedli ve kterých by se nově příchozí asistent dozvěděl potřebné informace.
- Více hodin ZTV nebo PHČ hlavně bazén.
- Dodržování nošení převlečení na ZTV.
- Provázání ZTV a rehabilitace.
- Více zkušených učitelů ZTV.
- Propojit ZTV s praktickou stránkou života.
- Více žáků na hodině ZTV.
- Už na 1. Stupni by měl učit ZTV nebo PHČ tělocvikář.
- Větší seznámení se studenty a jejich zdravotním stavem na začátku roku znát jejich maxima z hlediska zdravotního.
- Asistent do každé třídy.
- Promyslet nákup pomůcek nekupovat zbytečnosti.
- Celoškolní ranní rozcvičky.

8 Diskuze

1. Jaká je charakteristika asistentů pedagoga v Jedličkově ústavu a školách?

Asistenti pedagoga se nejčastěji dostali do Jedličkova ústavu na základě doporučení blízkých osob, které měli s tímto zařízením nějaké zkušenosti a doporučili jim zde pracovat. V zařízení lehce převažují asistenty ve věkovém rozmezí 20 – 30 let. Nejpočetnější skupinu tvoří asistenti pedagoga (10) 52,6 %, kteří mají odslouženou dobu v zařízení mezi druhým a šestým rokem. Většina asistentů pedagoga (13) 68,4 % v současnosti studie vysokou školu nebo vyšší odbornou školu. Nejčastější dosažené vzdělání asistentů pedagoga je střední vzdělání (11) 57,8 %. V menším počtu jsou zastoupeni asistenti s vyšším odborným vzděláním (4) 21,0 %. Asistenty s vysokoškolským vzděláním můžeme ještě rozdělit na ty s bakalářským titulem, který mají dvě asistentky a jeden asistent. Dále pak s magisterským titulem, který má pouze jedna asistentka, která je také současně učitelkou v Jedličkově ústavu a školách.

V zařízení by bylo jistě dobré, kdyby byli asistenti podporováni a chváleni za další studium. Asistenti v rozhovorech uvádí, že se jejich další vzdělávání nijak neoceňuje. Asistenti s vysokoškolským vzděláním uvádí, že jejich vzdělání není finančně ohodnoceno a že asistenti se středním vzděláním berou vyšší finanční ohodnocení než oni. Mělo by se změnit finanční ohodnocení asistentů pedagoga na základě dosaženého studia.

2. Co vidí asistenti pedagoga jako pozitiva a negativa své práce?

Asistenti pedagoga jako hlavní pozitiva své práce vidí pozitivní zpětnou vazbu od žáků a studentů, práce je pro ně pestrá vidí za sebou výsledky své práce. Dále hodnotí kladně možnost při práci studovat a délku pracovní doby. Jejich spokojenost s prací také velice závisí na kvalitě spolupráce s třídním učitelem/učitelkou.

V zařízení by měla určitě zlepšit kvalita spolupráce mezi učiteli a asistenty pedagoga. Podle asistentů pedagoga by tomu napomohl přístup ke všem informacím o žácích nebo studentech. Mohli by se pak více soustředit na svoji práci a netrávit čas

tím, že obchází jednotlivé učitele/učitelky a zjišťují potřebné informace. Dále pak vyjasnění kompetencí asistentů pedagoga, podle některých asistentů pedagoga učitelé/učitelky ještě nezjistili, že už zde nepracují civilkáři, ale asistenti pedagoga. Někteří asistenti se pak cítí jako „holky a kluci pro všechno“.

Jako největší negativa své práce vidí nízký plat, fyzickou a psychickou náročnost práce a absenci pochvaly za odvedenou práci ze strany vedení škol. Dále uvádějí, že pouze část asistentů pracuje a zbytek se veze na jejich práci. V neposlední řadě je kritika na nefunkčnost týmů. Tým je skupina odborníků kolem dětí zpravidla třídní učitel/ka, lékařka, ergoterapeutka, fyzioterapeutka, vychovatel aj., kteří mají řešit problémy okolo žáků a studentů. Asistenti uvádí, že tyto týmy zpravidla nic nevyřeší.

V organizaci by se mělo určitě změnit ohodnocování asistentů pedagoga za odvedenou práci. Je jasné, že finanční prostředky na výplaty jsou omezené, ale zájem a pochvala zaměstnanců od vedení nic nestojí. Asistenti, kteří nejsou chváleni, mohou časem zanechat nadstandartní práce a spokojit se průměrně odvedenou prací, což organizaci může spíše uškodit.

3. Jaké činnosti nejčastěji zajišťují asistenti pedagoga na hodinách zdravotní tělesné výchovy (ZTV) nebo pohybových činností (PHČ)?

Nejčastější pracovní činnosti asistentů pedagoga v bazénu je převlékání, pomoc při sebeobslužných činnostech a dopomoc při přesouvání na vozík. Všichni asistenti pedagoga pracují na pokyn učitele. Přímo v bazénu ale pracuje pouze část asistentů. Zbytek zpravidla zajišťuje jen sebeobslužné činnosti. Část asistentů pedagoga, konkrétně 6, realizuje individuální výuku plavání pro jednoho žáka nebo studenta zpravidla se závažnějším zdravotním stavem.

V organizaci by bylo dobré oceňovat asistenty, kteří pracují s žáky nebo studenty přímo ve vodě. Musíme si uvědomit, že se jedná o 6 asistentů z celkových 19. Do výuky by se měl zapojovat větší počet asistentů, aby nedocházelo k tomu, že těchto 6 bude poměrně často ve vodě a nebudou mít dostatek času pro nabrání nových sil pro další práci.

Nejčastější pracovní činnosti asistentů pedagoga v tělocvičně je převlékání, pomoc při sebe obslužných činnostech a dopomoc při přesouvání na vozík. Všichni asistenti pedagoga pracují na pokyn učitele. Pouze tři asistenti pedagoga se zaměřují na individuální výuku žáka nebo studenta a pouze dva asistenti se věnují polohování žáků. Polohování znamená, že ukládají žáka nebo studenta na žíněnku, kde nastaví do určité polohy, která mu pomáhá rehabilitovat.

V organizaci by mělo více asistentů pedagoga schopných věnovat případně individuální výuce žáka nebo studenta na hodinách ZTV. Organizace by měla využít toho, že 15 asistentů pedagoga 78,9 % je ochotných účastnit se případných kurzů pro oblast ZTV a tyto kurzy zajišťovat například externisty.

4. Co asistenti chtějí změnit v Jedličkově ústavu a školách pro běžnou výuku?

Asistentů pedagoga (10) 52,6 % shodují na několika věcech:

- **Vyšší plat** – platové ohodnocení se asistentům pedagoga zdá nedostatečné.
- **Bezplatná péče od fyzioterapeutů a masérů po fyzické práci** – asistenti pedagoga uvádí, že by chtěli předcházet zdravotním problémům preventivní péčí.
- **Nákup pomůcek pro výuku** – asistenti pedagoga vidí nedostatek pomůcek k tomu, aby mohli efektivně realizovat výuku.
- **Zpřístupnění všech informací pro asistenty pedagoga „modré desky“** – do „modrých desek“ nemají asistenti pedagoga v současnosti přístup a vnímají to jako určitý druh příkoří. Modré desky obsahují všechny informace o žácích a studentech asistenti pedagoga se tyto informace dozvídají jen zprostředkovaně přes některé učitele, což jim ztěžuje jejich práci.

Výše uvedené oblasti by se měly zlepšit, aby si organizace současné asistenty pedagoga udržela a nemusela každoročně doplňovat o nové lidi.

5. Co asistenti pedagoga chtějí změnit pro zdravotní tělesnou výchovu (ZTV) nebo pohybovou činnost (PHČ)?

U této otázky se 10 asistentů pedagoga 52,6% shoduje, že by bylo dobré vytvoření systémů zvedáků na bazénu, který by propojoval šatnu, bazén a vířivku.

Dále se asistenty pedagoga shodují, že zapotřebí nakoupit nové vozíky na bazén současné už dosluhují a špatně se ovládají.

V neposlední řadě asistenti pedagoga vnímají pomůcky na ZTV nebo PHČ jako nedostačující. Je jich málo, jsou staré a často zničené.

Organizace by si měla ujasnit, zda jsou její priority v zajišťování kvalitní ZTV nebo PHČ. Na základě toho pak zainvestovat do obnovy vybavení. V současnosti se využívají pomůcky a vybavení sportovního klubu, který je může, ale také nemusí škole půjčovat.

9 Závěr

Jedličkův ústav a školy nemá špatný potenciál pro zdravotní tělesnou výchovu. Má čtyři učitele, kteří se specializují na zdravotní tělesnou výchovu a dle svých možností se vzdělávají ve svém oboru. Čtvrtina asistentů asistuje nadstandardně na hodinách zdravotní tělesné výchovy a jsou schopni věnovat se individuálně žákům nebo studentům. Svými schopnostmi tedy pozvedají úroveň hodin a pracují na hodině jako další učitelé.

Je zapotřebí, aby tito lidé měli vytvořeny podmínky pro svou práci. Pomineme-li lepší platové ohodnocení je zapotřebí dostatek pomůcek, opodstatněná chvála ze strany nadřízených a lepší spolupráce učitelů s asistenty pedagoga. V práci asistenta pedagoga se hodně odráží práce učitele, pokud se učitel snaží, motivuje i asistenta pedagoga pro dobrou práci. Proto doufáme, že v Jedličkově ústavu a školách vydrží učitelé, kteří se snaží a asistenti pedagoga budou mít vzor a inspiraci pro svoji práci.

10 Souhrn

Cílem práce bylo seznámit čtenáře s problematikou práce asistenta pedagoga na hodinách zdravotní tělesné výchovy v Jedličkově ústavu a školách. Popsali jsme jednotlivá tělesná postižení, seznámili jsme se se stručnou historií péče o osoby s tělesným postižením, vymezili základní legislativu upravující podmínky pro tělesnou výchovu osob s tělesným postižením. Charakterizovali jsme dvě důležité profese pro zdravotní tělesnou výchovu a to učitele zdravotní tělesné výchovy a asistenta pedagoga. Popsali jsme podmínky pro zdravotní tělesnou výchovu v Jedličkově ústavu a školách i s praktickými ukázkami některých činností.

Provedli jsme semistrukturované rozhovory s asistenty pedagoga. Na základě těchto rozhovorů jsme zjišťovali, jaký druh lidí pracuje v Jedličkově ústavu a školách na pozici asistenta pedagoga, co vidí jako pozitiva a negativa své práce, jaké činnosti asistenti pedagoga nejčastěji zajišťují a co by rádi změnili. Závěr práce pak poskytl určitá doporučení pro změny pracovních podmínek asistentů pedagoga v Jedličkově ústavu a školách.

11 Summary

The goal of this dissertation is to present the issue of teacher assistants` work during health physical education lessons in Jedlička Institute and Schools. We described particular physical disabilities, presented the history of care for people with disabilities, defined basic legislation provided for condition of health physical education for people with disabilities. There were defined two important professions for health physical education – health physical education teacher and teacher assistant. We described conditions of health physical education in Jedlička Institute and Schools including practical examples of some activities.

There were done semistructured interviews with teacher assistants. We were looking into personality of people working in Jedlička Institute and Schools as a teacher assistant and positive and negative sites of their jobs from their point of view, what are the most promoted activities of teacher assistant and what they would like to change. The result of this dissertation provided particular recommendations for working condition`s change in Jedlička Institute and Schools.

12 Použitá literatura

- Auxter, D., Pyfer, J., Zittel, J., Roth, K., Huettig, C. (2009). *Principles and Methods of Adapted Physical Education and Recreation*, 11(1), USA.
- Block, M. (2007). *A teacher's guide to including students with disabilities in general physical education* (3th ed.). Maryland: Paul H. Brooks Publishing Co.
- Drotárová, L. (2006). *Asistent pedagoga – stav v ČR 2006*. Praha : Institut pedagogicko-psychologického poradenství.
- Giehl, J. (2000). *Plavání*. České Budějovice : PROTISK.
- Hodge, S., Lieberman, J., Murata, M. (2012) *Essentials of Teaching Adapted Physical Education: Diversity, Culture, and Inclusion*, USA.
- Jankovský, J. (2001) *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. Praha : TRITON.
- Jedličkův ústav a školy. (2010) *Historie Jedličkova ústavu jako celku*. Praha: Jedličkův ústav a školy, [cit. 2009-11-10]. Dostupné na WWW:
<[http:// jus.cz/parse_url.php?url=/historie-JUS-jako-celku](http://jus.cz/parse_url.php?url=/historie-JUS-jako-celku)>
- Ješina, O., Kudláček M. (2011). *Aplikovaná tělesná výchova*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kropík, L. (2010) *Efektivní sportovní aktivity pro osoby s tělesným postižením*. Bakalářská práce, Praha : Univerzita Jana Amose Komenského.
- Kudláček, M. a kol. (2007) *Aplikované pohybové aktivity pro osoby s tělesným postižením*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kulak, T. *Slaňování*. (2008) Horolezecká metodika, [cit. 2009-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://horolezeckametodika.cz/029slanovani/29slanovani.htm>>
- Matoušek, O. a kol. (2007) *Základy sociální práce*. Praha : Portál.
- Novosad, L. (2009). *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*. Praha : Portál.
- Pičman, J. (2012). *JÚŠ 100 let*. Praha : Jedličkův ústav a školy.
- Pipeková, J. (2006) *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido.

- Potměšilová, R. (2009) Sport postižených: zábava nebo nutnost? *Můžeš*, 17 (4), 13 -14.
- Renotiérová, M. (2002) *Somatopedické minimum*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci.
- Srdečný, V. (1983) *Sport zdravotně oslabených*. Hradec Králové : Pedagogická fakulta v Hradci Králové.
- Tejkalová, A. *Historie*. (2007) Praha : Atletika vozíčkářů, [cit. 2010-11-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.atletikavozickaru.cz/historie.php>>
- Teplá, M., Šmejkalová, H. (2007) *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR.
- Titzl, B. (1985). *Péče o tělesně postižené dítě*. Praha : Ustav pro kulturně výchovnou činnost.
- Titzl, B. (2000) *Postižený člověk ve společnosti*. Praha : Univerzita Karlova.
- Titzl, B. (2001) O postavení zdravotně postižených občanů ve společnosti totalitního režimu (příspěvek k nedávné minulosti). *Speciální pedagogika*, 2001 (3), 173 -187.
- Vágnerová, M. (2008) *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál.
- Vítečková, M. (2009) Asistent pedagoga. *Řízení školy*, 6 (4). 11 -14.
- Vokurka, M. a kol. (2007) *Praktický slovník medicíny*. Praha 4 : Maxdorf.

Legislativní normy

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Praha, 2005, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.